

EBA/GL/2018/04

2018 m. liepos 19 d.

Gairės

dėl įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis

1. Atitiktis rekomendacijoms ir informavimo pareiga

Šių gairių statusas

1. Šiame dokumente pateiktos pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010¹ 16 straipsnį parengtos gairės. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ir finansų įstaigos turi dėti visas pastangas siekdamos laikytis šių gairių.
2. Gairėse išdėstoma EBI nuomonė dėl tinkamos priežiūros praktikos Europos finansų priežiūros institucijų sistemoje arba dėl to, kaip Sąjungos teisė turėtų būti taikoma tam tikroje srityje. Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos kompetentingos institucijos, kurioms taikomos šios gairės, turėtų jų laikytis ir atitinkamai jas įtraukti į savo praktiką (pvz., iš dalies pakeisti savo teisinę sistemą arba priežiūros procesus), įskaitant tuos atvejus, kai gairės yra visų pirma skiriamos įstaigoms.

Pranešimo reikalavimai

3. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ne vėliau kaip ([... m. d.]) privalo EBI pranešti, ar laikosi arba ketina laikytis šių gairių, arba nurodyti nesilaikymo priežastis. Jeigu kompetentingos institucijos iki šio termino nepateiks jokie pranešimo, EBI laikys, kad jos rekomendacijų nesilaiko. Pranešimus reikėtų siųsti adresu compliance@eba.europa.eu, užpildžius EBI interneto svetainėje pateiktą formą ir įrašius nuorodą „EBA/GL/201x/xx“. Pranešimus turėtų teikti asmenys, turintys reikiamus įgaliojimus pranešti apie gairių laikymąsi savo kompetentingų institucijų vardu. Apie visus gairių laikymosi pasikeitimus taip pat būtina pranešti EBI.
4. Pranešimai bus skelbiami EBI interneto svetainėje pagal 16 straipsnio 3 dalį.

¹ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos bankininkystės institucija), iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009/EB ir panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/78/EB (OL L 331, 2010 12 15, p. 12).

2. Dalykas, taikymo sritis ir sąvokų apibrėžtys

Dalykas ir taikymo sritis

5. Šių gairių tikslas – išdėstyti bendrus organizacinius reikalavimus, metodikas ir procesus, susijusius su įstaigų atliekamo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatais, atsižvelgiant į kapitalo pakankumą ir rizikos valdymą jų rizikos valdymo procesuose (toliau – įstaigų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis).
6. Kalbant apie grupes, šios gairės taip pat taikomos įstaigoms, dalyvaujančioms tam tikrame testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procese, atsižvelgiant į to konkretaus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis proceso taikymo teritoriją ir lygį, kaip numatyta Direktyvos 2013/36/ES 108 ir 109 straipsniuose.
7. Laikoma, kad terminai „įstaiga“ ir „susijęs su konkrečia įstaiga“ yra susiję su viena įstaiga arba su patronuojančiąja įstaiga tam tikroje konkrečia testavimo nepalankiausiomis sąlygomis taikymo teritorijoje arba su patronuojančiąja įstaiga valstybėje narėje ar ES patronuojančiąja įstaiga, atsižvelgiant į atitinkamą konsoliduotą būklę, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 47 punkte.

Adresatai

8. Šios gairės skirtos kompetentingoms institucijoms ir įstaigoms, apibrėžtoms Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalies i punkte, ir finansų įstaigoms, apibrėžtoms to reglamento 4 straipsnio 1 dalyje, kurios taip pat yra įstaigos, kaip tai suprantama pagal Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 3 punktą.

Apibrėžtys (taksonomija)

9. Jei nenurodyta kitaip, Reglamente (ES) Nr. 575/2013 ir Direktyvoje 2013/36/ES vartojamos ir apibrėžtos sąvokos šiose gairėse turi tokią pačią reikšmę. Be to, gairėse vartojamos šios sąvokos:

(1) Mokumo testavimas tam tikrų pokyčių, įskaitant makroekonominis ar nepalankiausiomis mikroekonominis scenarijus, poveikio bendrai įstaigos sąlygomis kapitalo padėčiai, įskaitant jos minimalius arba papildomus nuosavų lėšų reikalavimus, vertinimas prognozuojant įstaigos kapitalo išteklius ir reikalavimus, pabrėžiant įstaigos trūkumus

ir vertinant jos gebėjimą amortizuoti nuostolius ir poveikį jos mokumo būklei.

(2) Likvidumo testavimas nepalankiausiomis sąlygomis tam tikrų su finansavimo ir likvidumo aspektais susijusių pokyčių, įskaitant makroekonominis ar mikroekonominis scenarijus, ir sukrėtimų poveikio vertinimas bendrai įstaigos likvidumo pozicijai, įskaitant jos minimalius arba papildomus reikalavimus.

(3) Testavimas atliekamas „iš apačios į viršų“ (mokumo arba likvidumo) testavimas nepalankiausiomis sąlygomis aprėpiant visas šias charakteristikas:

- i. jį atlieka įstaigos naudodamos savo vidaus lygmeniu sukurtus modelius;
- ii. jis grindžiamas nuosavomis įstaigos prielaidomis ar scenarijais, o valdžios institucijos gali nustatyti konservatyvius apribojimus;
- iii. jis grindžiamas nuosavais įstaigos duomenimis ir galimo aukšto lygio duomenų detalumu, gali būti naudojami išorės duomenys tam tikrai papildomai informacijai gauti ir
- iv. jis susijęs su konkrečiais portfeliais arba su visa įstaiga, sulaukiama išsamių rezultatų apie galimą pozicijų koncentraciją, įstaigos ryšių ir neigiamos įtakos paplitimo tikimybės poveikį įstaigos nuostolio lygiui.

(4) Testavimas atliekamas „iš viršaus į apačią“ (mokumo arba likvidumo) testavimas nepalankiausiomis sąlygomis aprėpiant visas šias charakteristikas:

- i. jį atlieka kompetentingos institucijos arba makroprudencinės institucijos;
 - ii. jis grindžiamas bendromis arba sisteminėmis (makroprudencinėmis) prielaidomis arba scenarijais, kuriuos kuria kompetentingos institucijos arba makroprudencinės institucijos ir kurie taikomi visoms svarbioms įstaigoms;
-

- iii. kompetentingos institucijos arba makroprudencinės institucijos valdo procesą ir apskaičiuoja rezultatus įstaigoms dalyvaujant mažiau nei testavimo iš viršaus į apačią atveju;
- iv. jis grindžiamas pirmiausia suminiais įstaigos duomenimis ir apibendrinta informacija, priklausomai nuo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis prielaidų, arba kartais – detalesniais įstaigos duomenimis, jeigu valdžios institucijos nusprendžia, kad tai būtina, ir
- v. jį atliekant galima taikyti vienodą bendrą sistemą ir atlikti lyginamąjį tam tikro testavimo nepalankiausiomis sąlygomis proceso poveikio visoms įstaigoms vertinimą.

(5) Statinio balanso prielaida metodinė prielaida, pagal kurią testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų poveikį reikia matuoti remiantis „pastovaus balanso“ ir „nekintančio ar stabilaus verslo modelio“ prielaida per visą prognozuojamą laikotarpį, gerinant visų įstaigų rezultatų palyginamumą ir taip:

- i. uždraudžiant, kai apskaičiuojamas scenarijų poveikis, atsižvelgti į įstaigos turto ir įsipareigojimų pokyčius, kurie gali būti susiję su vadovybės veiksmis, esamo skolinimo padidėjimu ar restruktūrizavimu arba to turto ar įsipareigojimų terminų arba kitų charakteristikų skirtumų (nepaisant testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodikos taikymo, dėl kurio per prognozuojamą laikotarpį gali pasikeisti balanso dydis ir sudėtis, visų pirma, kapitalo bazė, pavyzdžiui, dėl naujų įsipareigojimų nevykdymo atvejų, kliūčių, atsargų padidėjimo arba finansinio turto vertės koregavimo), ir
- ii. leidžiant įtraukti naują turtą ir įsipareigojimus, jeigu tokiems naujiems straipsniams būdingos tokios pat pagrindinės charakteristikos (terminai, rizikos profiliai ir kt.), kaip neįtrauktiems.

(6) Dinaminio balanso prielaida metodinė prielaida, pagal kurią testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijaus poveikį reikia matuoti remiantis nepastovaus balanso galimybe ir kintančio verslo modelio

prielaida per visą prognozuojamą laikotarpį. Taikant dinaminio balanso prielaidą testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatas yra taikomo scenarijaus derinys su atsakomaisiais veiksmais, kurių imasi vadovybė ir dėl kurių sumažėja visų įstaigų rezultatų palyginamumas. Atsakomieji veiksmai, kurių imasi vadovybė, gali būti apriboti arba neapriboti (pvz., intervenciniai veiksmai, planuojami nuo pat pradžios ir nepriklausomi nuo scenarijaus ir (arba) priklausomi nuo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijaus).

(7) Portfelio testavimas nepalankiausiomis sąlygomis	lygmens	vieno arba kelių portfelių testavimas nepalankiausiomis sąlygomis sutelkiant dėmesį į sukrėtimų dėl vieno ar daugelio rizikos veiksnių poveikį.
(8) Jautrumo analizė		testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, kai matuojamas galimas vieno konkretaus rizikos veiksnio arba daugelio rizikos veiksnių, darančių poveikį kapitalui arba likvidumui, poveikis konkrečiam portfeliui arba visai įstaigai.
(9) Scenarijų analizė		<p>įstaigos arba portfelio atsparumo tam tikram scenarijui, į kurį įtraukti keli rizikos veiksniai, vertinimas, kai tiems veiksniams būdingos visos iš toliau išvardytų charakteristikų:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="670 1299 1402 1344">i. jų suderinimas vidaus lygmeniu yra nuoseklus; <li data-bbox="670 1377 1402 1489">ii. į atitinkamą rinkinį įtraukti rizikos veiksniai suponuoja, kad ateities įvykiai, susiję su įvairių rūšių rizika ir veiklos sritimis, vyks vienu metu, ir <li data-bbox="670 1534 1402 1691">iii. rizikos veiksnių rinkinio tikslas taip pat yra kiek įmanoma atskleisti susijusių rūšių rizikos pobūdį visuose portfeliuose ir per tam tikrą laiką, visos sistemos sąveiką ir grįžtamosios informacijos poveikį.
(10) Atvirkštinis nepalankiausiomis sąlygomis	testavimas	įstaigos testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, kurio pradžioje iš anksto nustatomas rezultatas (pvz., lygiai, kuriuos pasiekus įstaigos verslo modelis tampa negyvybingas arba įstaigą galima laikyti žlungančia ar galinčia žlugti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/59/ES 32 straipsnį), o vėliau nagrinėjami scenarijai ir aplinkybės, kuriomis tai gali

įvykti. Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų turėti vieną arba daugiau šių charakteristikų:

- i. jis naudojamas kaip rizikos valdymo įrankis, kurio tikslas – padidinti įstaigos informuotumą apie jos trūkumus įstaigai aiškiai nustatant ir įvertinant scenarijus (arba scenarijų derinį), pagal kuriuos pasiekiamas iš anksto nustatytas rezultatas;
- ii. įstaiga priima sprendimą dėl valdymo arba kitų veiksmų, kurių reikia norint a) spręsti verslo ar kitas problemas ir b) suderinti rizikos apetitą su faktine rizika, nustatyta atliekant atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis;
- iii. planuojant gaivinimo veiksmus taip pat galima atlikti konkretų atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis (pvz., atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis bendresniame kontekste gali būti atliekamas siekiant pagrįsti gaivinimo plano testavimą nepalankiausiomis sąlygomis nustatant sąlygas, kuriomis gali prireikti planuoti gaivinimą).

(11) Antrinis arba grįžtamojo ryšio poveikis	šalutinis poveikis (grįžtamojo ryšio poveikio pobūdis susijęs ne tik su makroekonominio poveikiu) dėl pavienių įstaigų atsako į pirminį išorės veiksnių sukeltą sukrėtimą, dėl kurio suminio poveikio pirminis sukrėtimas paprastai padidėja (kartais taip pat sumažėja) ir taip susiformuoja papildomas neigiamas grįžtamojo ryšio ciklas.
--	---

(12) Scenarijaus rimtumas	prielaidų rimtumo arba scenarijaus pablogėjimo (nuo atskaitos iki neigiamo scenarijaus) laipsnis, išreiškiamas pagrindiniais makroekonominiais ir finansiniais kintamaisiais (arba kitomis prielaidomis). Kuo rimtesnis scenarijus, tuo paprastai didesnis testavimo nepalankiausiomis sąlygomis poveikis įstaigai ir taip nustatomas faktinis testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rimtumas.
---------------------------	--

(13) Scenarijaus tikėtinumumas	laipsnis, kiek scenarijų galima laikyti tikėtiniu, kalbant apie to scenarijaus ryšio su taikomais makroekonominiais ir finansiniais kintamaisiais nuoseklumą, kiek scenarijus grindžiamas dabartinėmis sąlygomis ir kiek jį patvirtina tikimybės pasiskirstymas ir ankstesnė patirtis. Tikėtinumumas
--------------------------------	--

susijęs ne tik su ankstesne patirtimi ir ekspertų nuomonėmis, kuriose atsižvelgiama į kintančią rizikos aplinką (pvz., stebimus struktūros trūkumus), ir pagrindinį vaidmenį turėtų atlikti nepalankūs įvykiai, kurie buvo pastebėti panašiomis rizikos aplinkybėmis, tiesiogiai nesusijusiomis su pačios įstaigos ankstesne patirtimi. Taip pat galima naudoti modeliavimo metodus (pvz., Monte Karlo modelius).

(14) Inkaro scenarijus		tai scenarijus, kurį paprastai parengia kompetentinga institucija siekdama nustatyti tam tikro testavimo nepalankiausiomis sąlygomis griežtumo standartą, kaip įstaigų taikytiną testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų arba kaip lyginamąjį griežtumo standartą, pagal kurį įstaiga gali rengti savo scenarijus.
(15) Rizikos sumavimas	duomenų	rizikos duomenų apibrėžimas, rinkimas ir tvarkymas laikantis įstaigos pranešimo apie riziką reikalavimų, kad įstaiga galėtų įvertinti savo veiklos rezultatus atsižvelgdama į priimtina riziką. Tai apima duomenų rinkinių rūšiavimą, sujungimą arba suskirstymą.
(16) Duomenų infrastruktūra		fizinės ir organizacinės struktūros ir priemonės, naudojamos rengiant ir saugojant duomenis, ir informacinių technologijų (IT) architektūra, kurios tikslas – padėti įstaigai sumuoti rizikos duomenis ir vykdyti vidaus politiką pranešimo apie riziką srityje.

3. Įgyvendinimas

Taikymo data

10. Šios gairės taikomos nuo 2019 m. sausio 1 d.

Panaikinimas

11. Nuo šių gairių paskelbimo visomis ES oficialiosiomis kalbomis datos panaikinamos toliau nurodytos gairės.

- *EBPIK gairės dėl testavimo nepalankiausiomis sąlygomis (GL32)*²

² https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/ST_Guidelines.pdf

4. Įstaigų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

4.1 Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa

12. Įstaigose turėtų būti įgyvendinta testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa, į kurią reikėtų įtraukti bent šiuos dalykus:
 - a) testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tipus ir jo pagrindinius tikslus ir taikymo sritis;
 - b) įvairių testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesų dažnumą;
 - c) vidaus valdymo priemonės, įskaitant aiškiai apibrėžtas, skaidrias ir darnias atsakomybės sritis ir procedūras;
 - d) grupės atveju į testavimą įtrauktų subjektų mastą ir testavimo nepalankiausiomis sąlygomis aprėptį (pvz., rizikos tipus ir portfelius);
 - e) atitinkamą duomenų infrastruktūrą;
 - f) metodinę informaciją, įskaitant naudojamus modelius ir galimus likvidumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir mokumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ryšius, t. y. tokių dinaminių ryšių mastą ir grįžtamosios informacijos poveikio lygį;
 - g) prielaidų rinkinį, įskaitant veiklos ir valdymo prielaidas, ir taisomuosius veiksmus, numatytus kiekvienos rūšies testavimui nepalankiausiomis sąlygomis.
13. Patronuojančiosios įstaigos valstybėje narėje ir ES patronuojančiosios įstaigos taip pat turėtų parengti grupės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą, kurią turi patvirtinti ir stebėti valdymo organas ir įgyvendinti vyresnioji vadovybė vykdydama centralizuotą rizikos valdymo politiką. Į grupės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą reikėtų įtraukti visas įstaigas, kurioms taikomas prudencinis konsolidavimas, ir, kiek įmanoma, spręsti jų problemas.
14. Rengdamos savo individualias testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas įstaigos, kurioms taikomas prudencinis konsolidavimas, turėtų atsižvelgti į atitinkamos grupės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą.
15. Į savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas įstaigos taip pat turėtų įtraukti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir jo scenarijus.
16. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas būtų galima vykdyti ir įgyvendinti ir kad jomis būtų galima remtis priimant sprendimus dėl kylančios ir galinčios kilti reikšmingos visų rūšių rizikos visais atitinkamais vadovybės lygmenimis.

17. Įstaigos turėtų reguliariai vertinti savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas, kad nustatytų jų veiksmingumą ir patikimumą, ir prireikus jas atnaujinti. Toks vertinimas turėtų būti atliekamas bent kartą per metus, remiantis ir kiekybine, ir kokybine analize, ir turėtų visiškai atitikti kintančias išorės ir vidaus sąlygas. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad nustatant vertinimų dažnumą būtų atsižvelgiama į atitinkamų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesų dažnumą.
18. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų kiekybinė analizė, kaip numatyta ankstesniame punkte, apimtų patikimus kiekybinius bandymus, kaip antai grįžtamuosius patikrinimus, kuriais būtų patvirtinamos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis modelių (pvz., kredito rizikos modelių, rinkos rizikos modelių, grynųjų pajamų prieš atidėjinius modelių) prielaidos, parametrai ir rezultatai. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų kokybinė analizė, kaip numatyta ankstesniame punkte, būtų grindžiama ekspertų išvadomis arba lyginamosios analizės vertinimais.
19. Vertindama testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą įstaiga nagrinėja bent šiuos aspektus:
- a) programos veiksmingumą siekiant užsibrėžtų tikslų;
 - b) tobulinimo poreikį;
 - c) nustatytus rizikos veiksnius, apibrėžtis, atitinkamų scenarijų ir modelių prielaidų pagrindimą ir tų prielaidų rezultatų jautrumą, taip pat ekspertų išvadų vaidmenį siekiant užtikrinti, kad kartu būtų pateikiama pagrįsta analizė;
 - d) modelių veiksmingumą, įskaitant jo rezultatus dirbant su į imtį neįtrauktais duomenimis, t. y. duomenimis, kurie nebuvo naudojami kuriant modelį;
 - e) kaip įtraukti galimus neigiamus mokumo ir likvidumo ciklus;
 - f) galimų mokumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir likvidumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio ryšių pakankamumą;
 - g) grįžtamąją informaciją, gaunamą iš kompetentingų institucijų joms atliekant priežiūrinį ar kitokį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis;
 - h) duomenų infrastruktūros (sistemų įgyvendinimo ir duomenų kokybės) pakankamumą;
 - i) tinkamą vyresniosios vadovybės ir valdymo organo dalyvavimo lygį;
 - j) visas prielaidas, įskaitant veiklos ir (arba) valdymo prielaidas, ir vadovybės veiksmus, numatytus atsižvelgiant į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tikslą, rūšį ir rezultata, įskaitant vadovybės veiksmų pagrįstumo vertinimą nepalankiausiomis sąlygomis ir kintančioje verslo aplinkoje, ir
 - k) atitinkamos dokumentacijos pakankamumą.
20. Įstaigos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų būti tinkamai dokumentuota dėl visų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rūšių, atliekamų vienos rizikos rūšies ir (arba) portfelio lygmeniu ir visos įmonės lygmeniu. Į dokumentaciją reikėtų įtraukti bent:

- a) testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodą;
 - b) galimus mokumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir likvidumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio ryšius, t. y. kapitalo padėties (mokumo) pablogėjimo ryšį su gebėjimu išleisti komercinius vekselius ir obligacijas (likvidumu), makrolygio įsipareigojimų neįvykdymo poslinkių tikimybių (mokumo) ryšį su numanomu nesuvaržyto bankų turto reitingų pasikeitimu ir poveikiu užstatui, laikomam atitinkamame centriname banke (likvidumas), tikėtinų neveiksnių paskolų padidėjimo (mokumo) ryšį su tikėtinų įplaukų grąžinant paskolas arba iš ne finansų bendrovių obligacijų sumažėjimu (likvidumu) arba galimos likvidumo spragos (likvidumo) ryšį su skubiu turto pardavimu (mokumu) ir finansavimo išlaidų padidėjimo (likvidumo) ryšį su poveikiu pelnui ir nuostoliui (mokumu);
 - c) vidaus politikoje nustatytus vaidmenis ir atsakomybės sritis, patikslinant antrosios ir trečiosios gynybos linijų vaidmenis, ir procesus, kuriais užtikrinama, kad būtų vykdoma bent testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa;
 - d) viso testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos ir jos rezultatų kūrimo, tvirtinimo, veikimo, veiklos rezultatų stebėsenos ir reguliaraus vertinimo proceso aprašymą;
 - e) testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatų vertinimo procesų aprašymą, įtraukiant išsamią informaciją apie sritis, kuriose dėl tam tikrų aspektų reikia, kad kai kuriuos veiksmus atliktų ar sprendimus priimtų žmogus, ir rezultatų panaudojimo vadovybės veiksmams ir įstaigos strategijai pagrįsti proceso aprašymą ir
 - f) visų svarbių IT taikomųjų programų, naudojamų atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, aprašymą ir sąrašą (jeigu yra centrinis registras, galima pateikti nuorodą į jį).
21. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų būti kritiškai vertinama visoje organizacijoje, pavyzdžiui, rizikos komiteto ir vidaus auditorių. Už programos kūrimą ir taikymą neatsakantys padaliniai ir (arba) nedalyvaujantys išorės ekspertai turėtų atlikti pagrindinį vaidmenį vertinant šį procesą, atsižvelgiant į svarbias tam tikrų dalykų žinias.
22. Pirma kurdamos ir vėliau vertindamos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą įstaigos turėtų užtikrinti, kad vyktų veiksmingas dialogas dalyvaujant visų įstaigos veiklos sričių ekspertams ir kad programą ir jos naujesnes versijas tinkamai peržiūrėtų vyresnioji vadovybė³ ir įstaigos valdymo organas, kurie taip pat atsako už jos vykdymo ir priežiūros stebėseną.

4.2 Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis valdymo aspektai

23. Valdymo organas turėtų patvirtinti⁴ įstaigos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą ir vykdyti jos įgyvendinimo ir veiklos rezultatų priežiūrą.

³ Taip pat žr. EBI gairių dėl vidaus valdymo II antraštinės dalies 1 skirsnį.

⁴ Taip pat žr. EBI gairių dėl vidaus valdymo II antraštinės dalies 1 skirsnį.

24. Nepažeidžiant Direktyvos 2013/36/ES 91 straipsnio 1 dalyje nustatyto reikalavimo⁵, kad valdymo organo nariai nuolatos turi turėti pakankamai žinių, įgūdžių ir patirties savo pareigoms atlikti, įstaiga turėtų užtikrinti, kad jos valdymo organas gebėtų gerai suvokti nepalankių įvykių poveikį bendram įstaigos rizikos profiliui.
25. Valdymo organas turėtų suvokti reikšmingus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos aspektus, kad galėtų:
 - (a) aktyviai dalyvauti diskusijose su įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis komitetais, kai taikytina, arba vyresniąja vadovybe ar išorės konsultantais, dalyvaujančiais atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis;
 - (b) kritiškai vertinti modeliavimo prielaidas, scenarijų pasirinkimą ir prielaidas, kuriomis apskritai grindžiamas testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, ir
 - (c) priimti sprendimus dėl būtinų vadovybės veiksmų ir aptarti juos su kompetentingomis institucijomis.
26. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų būti vykdoma laikantis atitinkamos įstaigos vidaus politikos ir procedūrų. Įstaigos valdymo organas turėtų užtikrinti, kad būtų aiškiai apibrėžtos atsakomybės sritys ir programos vykdymui būtų skiriami pakankami ištekliai (pvz., kvalifikuoti darbuotojai ir informacinių technologijų sistemos).
27. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad visi testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos elementai, įskaitant jos vertinimą, būtų tinkamai dokumentuojami ir prireikus reguliariai atnaujinami vidaus politikoje ir procedūrose.
28. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad apie testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą būtų veiksmingai pranešama visoms verslo linijoms ir visų lygių vadovybei siekiant didinti informuotumą, gerinti rizikos kultūrą ir skatinti diskusijas apie esamą ir galimą riziką ir galimus vadovybės veiksmus.
29. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų būti neatsiejama įstaigos rizikos valdymo sistemos (taip pat vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso (ICAAP) ir vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo proceso (ILAAP)) dalis. Testavimu nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti remiamasi priimant įvairius verslo sprendimus ir patvirtinant procesus, be kita ko, strateginio planavimo, įskaitant kapitalo ir likvidumo planavimą, srityje. Priimant sprendimus reikėtų atsižvelgti į trūkumus, apribojimus ir silpnąsias vietas, nustatytas atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.
30. Valdymo organas turėtų atsižvelgti į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus, visų pirma, vertindamas nustatytus apribojimus, silpnąsias vietas ir trūkumus, kai rengia įstaigų strategiją ir priima visus svarbius sprendimus, darančius poveikį kapitalo, likvidumo, gaivinimo ir pertvarkymo planavimui.

⁵ Taip pat žr. bendrų ESMA ir EBI gairių dėl valdymo organo narių ir pagrindines užduotis atliekančių asmenų tinkamumo vertinimo pagal direktyvas 2013/36/ES ir 2014/65/ES III antraštinės dalies 8 skirsnį.

31. (Kiekybinius ir kokybinius) testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus reikėtų naudoti įstaigai nustatant rizikos apetitą ir limitus. Be to, jie turėtų būti planavimo įrankis, kurį taikant nustatomas naujų ir galiojančių verslo strategijų veiksmingumas ir poveikis kapitalo naudojimui. Tam pagrindiniai testavimo nepalankiausiomis sąlygomis proceso rezultatai turėtų apimti numanomus nuostolius, kapitalo ir likvidumo reikalavimus ir turimą kapitalą bei likvidumą.
32. Kad testavimas nepalankiausiomis sąlygomis būtų prasminga įstaigos rizikos valdymo sistemos dalis, jį reikėtų atlikti pakankamai dažnai. Tą dažnumą reikėtų nustatyti atsižvelgiant į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis apimtį ir rūšį, įstaigos pobūdį, mastą, dydį ir sudėtingumą (proporcingumo principas), portfelio charakteristikas ir makroekonominės aplinkos arba įstaigos verslo veiklos pokyčius.

4.3 Duomenų infrastruktūra

33. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programai remti būtų sukurta tinkama duomenų infrastruktūra.
34. Siekdamas užtikrinti, kad būtų įgyvendinta tinkama duomenų infrastruktūra, įstaigos, įskaitant tas, kurios nėra pasaulinės sisteminės svarbos įstaigos (G-SII), turėtų stengtis, kiek įmanoma, atsižvelgti į Bazelio bankų priežiūros komiteto veiksmingo rizikos duomenų sumavimo ir pranešimo apie riziką principus⁶.
35. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų duomenų infrastruktūra patenkintų didelius testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos duomenų poreikius ir kad būtų įdiegti mechanizmai, kuriais būtų nuolat užtikrinamas gebėjimas atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kaip suplanuota programoje.
36. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad duomenų infrastruktūra būtų lanksti ir kartu būtų tinkamo lygio kokybės ir kontrolės.
37. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų duomenų infrastruktūra būtų proporcinga jų dydžiui, sudėtingumui ir rizikos bei verslo profiliams, ir kad būtų galima atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis aprėpiant visų reikšmingų rūšių riziką, su kuria susiduria įstaiga.
38. Įstaigos turėtų skirti pakankamai žmogiškųjų, finansinių ir materialinių išteklių, kad užtikrintų veiksmingą duomenų infrastruktūros, įskaitant informacinių technologijų sistemas, kūrimą ir priežiūrą.
39. Įstaigos taip pat turėtų laikyti testavimo nepalankiausiomis sąlygomis duomenų infrastruktūrą bendros informacinių technologijų infrastruktūros dalimi ir turėtų tinkamai atsižvelgti į veiklos tęstinumo planavimą, ilgalaikių investicijų nustatymą ir kitus IT procesus.

Duomenų sumavimo galimybės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tikslais

⁶ <http://www.bis.org/publ/bcbs239.pdf>

40. Įstaigos turėtų saugoti ir nuolat atnaujinti tikslus ir patikimus rizikos duomenis, kad būtų galima atlikti patikimą testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir taip pat turėtų sukurti tokių duomenų sumavimo ir tvarkymo procesą.
41. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad sumuojami rizikos duomenys būtų tikslūs ir vientisi, išsamūs, pateikiami laiku ir lengvai pritaikomi.
42. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad duomenys būtų sumuojami iš esmės automatiškai, kad būtų kuo mažesnė klaidų tikimybė. Visų pirma, reikėtų įgyvendinti išsamią sutikrinimo ir kontrolės sistemą.
43. Įstaigos turėtų gebėti užtikrinti rizikos duomenų išsamumą. Tuo tikslu įstaigos turėtų užtikrinti, kad rizikos duomenys taip pat išsamiai aprėptų nebalansinę riziką ir kad juos būtų galima nesunkiai gauti visais įstaigos lygmenimis. Reikėtų atsižvelgti į esamos ir galimos rizikos reikšmingumą.
44. Įstaigos turėtų gebėti laiku rengti apibendrintą informaciją apie riziką, kad atitiktų visus ataskaitų teikimo reikalavimus, vykdydamos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesą įvairiuose kokybės užtikrinimo ir kritiško vertinimo etapuose; tuo tikslu įstaigos turėtų sukurti veiksmingą savalaikiškumą užtikrinančią struktūrą.
45. Įstaigos turėtų gebėti rengti apibendrintus duomenis, kad įvykdytų įvairius individualius prašymus, susijusius ir su įstaigos vidaus poreikiais, ir su išorės užklausomis, teikiamomis priešišios tikslais.

Pranešimo praktika testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tikslais

46. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad vykdant jų pranešimo apie riziką procesą:
 - a) jis būtų patikimai remiamas duomenų apibendrinimo gebėjimais;
 - b) būtų tiksliai ir glaustai pateikiami apibendrinti duomenys ir tiksliai apibūdinama rizika;
 - c) būtų aprėpiama visų rūšių reikšminga rizika ir, visų pirma, būtų galima nustatyti atsirandančias silpnąsias vietas, kurias galima išsamiau įvertinti vykdant tą patį testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesą;
 - d) būtų siūloma arba būtų galima siūlyti papildomą informaciją apie pagrindines prielaidas, nuokrypio lygius ar išlygas ir
 - e) informacija pateikiama aiškiai ir glaustai, įskaitant reikšmingą informaciją pagal gavėjų poreikius.

4.4 Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sritis ir aprėptis

4.4.1 Bendrieji reikalavimai

47. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų atsižvelgti į visų rūšių reikšmingą riziką, susijusią ir su balansiniais, ir su nebalansiniais įstaigos turto ir įsipareigojimų straipsniais, įskaitant svarbius struktūrizuotus ūkio subjektus.
48. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų nustatyti riziką visais įstaigos lygmenimis. Šiuo požiūriu, laikantis proporcingumo principo, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sritis gali skirtis nuo paprasto portfelio lygmens jautrumo arba konkrečios rizikos lygmens analizės iki testavimo nepalankiausiomis sąlygomis pagal išsamų visos įstaigos scenarijų.
49. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų atsižvelgti į rizikos rūšių ir rizikos veiksnių bei vieno subjekto ir visos grupės lygmens koreliacijų pokyčius. Taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad kilus ekonominiams ar finansiniams sunkumams koreliacijos paprastai padidėja ir kad kiekvienu konkrečiu atveju reikia atlikti analizę, kaip tam tikros koreliacijos kinta pagal tam tikrus scenarijus.

4.4.2 Portfelio ir individualios rizikos lygmens testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

50. Įstaigos turėtų atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis dėl konkretaus portfelio aprėpdamos visų rūšių riziką, darančią poveikį tiems portfeliams, atlikdamos ir jautrumo, ir scenarijų analizę. Įstaigos taip pat turėtų nustatyti rizikos veiksnius ir atitinkamą nepalankumo lygį, kai įmanoma, konkretaus portfelio lygmeniu.
51. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad testavimas nepalankiausiomis sąlygomis būtų atliktas dėl portfelių ir verslo linijų arba padalinių, siekiant nustatyti vienos ir kelių rizikos rūšių koncentracijas, t. y. bendrų rizikos veiksnių koncentracijas vienos rūšies rizikos atveju ir kelių rūšių rizikos atveju (įskaitant plintantį neigiamą poveikį).
52. Visų pirma, vertindamos kelių rūšių rizikos koncentracijas įstaigos turėtų sumuoti įvairių rūšių riziką, pirmiausia rinkos ir kredito riziką, kad geriau suprastų galimas rizikos koncentracijas susiklosčius nepalankioms sąlygoms. Įstaigos turėtų nustatyti galimus ryšius tarp pozicijų, kurios kilus ekonominiams ar finansiniams sunkumams galėtų kelti riziką, ir kritiškai vertinti prielaidas apie įvairių rizikos rūšių tarpusavio priklausomumą ir koreliacijas susiklosčius nepalankioms sąlygoms.

4.4.3 Visos įstaigos testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

53. Siekiant susidaryti išsamų visaapimantį įspūdį apie įstaigos riziką, be pavienių subjektų lygmeniu atliekamo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis, tokį testavimą taip pat reikėtų atlikti grupės lygmeniu ir tarp portfelių ir konkrečių rizikos rūšių.

54. Reikėtų atsižvelgti į tai, kad:

- a) įstaigos lygmeniu kylanti rizika gali būti nepakankamai įvertinta tiesiog apibendrinant portfelių, konkrečių rizikos sričių arba grupės padalinių testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus;
- b) dėl korelacijų, pavienių pozicijų užskaitos ir koncentracijų rizika gali būti skaičiuojama du kartus arba nepalankių rizikos veiksnių poveikis gali būti nepakankamai įvertintas ir
- c) konkreti grupės rizika gali kilti visos įstaigos lygmeniu, tad įstaigos turėtų užtikrinti, kad visa reikšminga rizika ir atitinkami rizikos veiksniai taip pat būtų nustatomi visos įstaigos lygmeniu; vertinant riziką visos įstaigos lygmeniu ypatingą dėmesį reikėtų skirti rizikos koncentracijoms bendrai.

55. Grupė arba įstaiga, vykdanči veiklą tarptautiniu lygmeniu, taip pat turėtų atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis konkrečiuose geografiniuose regionuose esančių padalinių, veiklos sektorių arba verslo linijų lygmeniu, kad atsižvelgtų į skirtingus rizikos veiksnius įvairiuose padaliniuose ir regionuose.

4.5 Proporcingumas

56. Laikantis proporcingumo principo įstaigos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų atitikti individualų rizikos profilį ir verslo modelį.

57. Rengdamos ir įgyvendindamos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą įstaigos turėtų atsižvelgti į savo dydį ir organizacinę vidaus struktūrą, veiklos pobūdį, mastą ir sudėtingumą. Reikšmingos įstaigos ir sudėtingesnės įstaigos, taip pat konsoliduotu lygmeniu, turėtų įgyvendinti sudėtingesnes testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas, o mažos ir ne tokios sudėtingos įstaigos ir grupės (konsoliduotu lygmeniu) gali įgyvendinti paprastesnes testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas.

58. Siekdamas taikyti proporcingumo principą ir užtikrinti tinkamą reikalavimų įgyvendinimą, įstaigos ir kompetentingos institucijos turėtų atsižvelgti į šiuos kriterijus:

- a) bendrą įstaigos ir į prudencinį konsolidavimą įtrauktų patrunuojamųjų įmonių balanso dydį arba turimo turto kiekį;
- b) įstaigos geografinės veiklos sritis ir veiklos kiekvienoje jurisdikcijoje mastą;
- c) teisinę formą ir tai, ar įstaiga priklauso grupei ir, jei taip, grupės proporcingumo vertinimą;
- d) ar įstaiga įtraukta į biržos prekybos sąrašus ar ne;
- e) ar įstaigai leidžiama naudoti vidaus modelius kapitalo reikalavimams matuoti (pvz., vidaus reitingais pagrįstą (IRB) metodą) ar ne;
- f) veiklos, kurią leista vykdyti, ir paslaugų, kurias leista teikti, pobūdį (pvz. paskolos ir indėliai, investicinė bankininkystė);

- g) pagrindinės veiklos modelį ir strategiją, verslo veiklos pobūdį ir sudėtingumą ir organizacinę struktūrą;
- h) įstaigos rizikos strategiją, norimą prisiimti riziką ir faktinį rizikos profilį, taip pat atsižvelgdamos į kasmetinio kapitalo pakankamumo vertinimo rezultatus;
- i) įstaigos nuosavybės ir finansavimo struktūrą;
- j) klientų tipą (pvz., mažmeninės prekybos įmonės, bendrovės, institucijos, mažosios įmonės, viešosios įstaigos) ir produktų ar sutarčių sudėtingumą;
- k) užsakomuosius procesus, paslaugas ir veiklą ir jų platinimo kanalus;
- l) turimas informacinių technologijų sistemas, įskaitant IT tęstinumo sistemas ir užsakomųjų paslaugų priemones šioje srityje, pvz., debesijos kompiuterijos paslaugas.

4.6 Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rūšys

4.6.1 Bendrieji reikalavimai

- 59. Konkretus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodikų modelis, sudėtingumas ir išsamumas turėtų atitikti įstaigos pobūdį, mastą ir dydį ir jos veiklos sudėtingumą bei rizikingumą. Reikėtų atsižvelgti į įstaigos strategiją ir verslo modelį ir portfelio charakteristikas.
- 60. Kurdamas testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodikas, įskaitant galimų vadovybės veiksmų scenarijų ir poreikį, įstaigos turėtų atsižvelgti į atitinkamą ekonomikos ciklo etapą.
- 61. Įstaigos turėtų nustatyti tinkamus, prasmingus ir patvarius mechanizmus, kuriuos taikant rizikos veiksniai paverčiami atitinkamais vidaus rizikos parametrais (įsipareigojimų neįvykdymo tikimybė (PD), nuostolis dėl įsipareigojimų neįvykdymo (LGD), nurašymas, tikrosios vertės sumažinimas ir kt.), pagal kuriuos galima nustatyti įstaigos ir grupės riziką.
- 62. Ryšys tarp nepalankių rizikos veiksnių ir rizikos parametrų turėtų būti ne tik grindžiamas ankstesne įstaigos patirtimi, bet, kai įmanoma ir tinkama, papildomais lyginamaisiais rodikliais iš išorės šaltinių ir, kai įmanoma, iš priežiūros gairių.
- 63. Kadangi hipotetinius ir makroekonominius rizikos veiksnius ir (arba) scenarijus rengti sudėtinga, įstaigos turėtų suvokti su tuo susijusią modelio riziką ir užtikrinti, kad nustatant tokius veiksnius (scenarijus) būtų atlikti šie veiksmai:
 - a) atlikta reguliari ir pakankamai konservatyvi ekspertų atliekama modelio prielaidų ir procedūrų peržvalga ir modelio rizika įvertinta laikantis konservatyvaus modeliavimo metodo;
 - b) atitinkamais atvejais elgiamasi pakankamai konservatyviai formuluojant prielaidas, kurias sunku įvertinti kiekybiškai (pvz., diversifikavimas, prognozuojamas eksponentinis augimas, prognozuojami mokesčiai, į ateitį orientuotas vadovybės požiūris), bet kurios gali padaryti poveikį modelio rezultatams (pvz., grynujų pajamų prieš atidėjinius modelių rezultatai turėtų būti grindžiami pakankamais statistiniais duomenimis ir veiklos aplinkybėmis), ir

- c) pripažįstamas rezultatų priklausomumas nuo prielaidų ir jautrumas joms, reguliariai vertinamas jų poveikis.
64. Reikėtų suvokti modelių ir mechanizmų, kuriuos taikant rizikos veiksniai siejami su nuostoliais arba didesnės rizikos parametrais, trūkumus, aiškiai apie juos pranešti ir aiškinant rezultatus į juos atsižvelgti. Taikant modelius reikėtų atsižvelgti į mokumo ir finansavimo likvidumo ir finansavimo išlaidų tarpusavio ryšius, kad sukretimo poveikis nebūtų sistemingai ir gerokai nepakankamai įvertinamas. Kai įmanoma, reikėtų palyginti įvairių modeliavimo metodų rezultatus (pvz., grynyų pajamų prieš atidėjinius modelių atveju naudojamas modelis turėtų būti palyginamas su kitais galimais modeliais ir turėtų būti pateiktas jų atmetimo pagrindimas). Tokie ryšiai turėtų būti grindžiami patvariais statistiniais modeliais. Tačiau, jeigu dėl duomenų buvimo arba ankstesnių duomenų kokybės ar struktūros trūkumų prasmingų įverčių nustatyti negalima (pvz., grynyų pajamų prieš atidėjinius modelių atveju reikia turėti ankstesnių duomenų, susijusių su palūkanų normos ciklu ir verslo ciklu, ir informaciją apie verslo strategijos ir organizacinės struktūros pokyčius), kiekybinę analizę reikėtų paremti kokybinėmis ekspertų išvadomis. Net jeigu pagrindinis modeliavimo procesas yra pagrįstas, ekspertų nuomonė turėtų būti svarbi kritiškai vertinant modelio rezultatus.
65. Įstaigos turėtų vertinti galimus nelineinius rizikos veiksnių ir nepalankių rizikos parametru ryšius.

4.6.2 Jautrumo analizė

66. Įstaigos turėtų atlikti jautrumo analizę pavienių pozicijų, portfelių ar padalinių lygmeniu, visai įstaigai ir dėl konkrečių rizikos rūšių, priklausomai nuo jų sudėtingumo. Įstaigos turėtų įvertinti, kuriame apibendrinimo lygmenyje jautrumo analizė būtų prasminga arba netgi įmanoma. Jeigu vadovaujamesi ekspertų išvadomis, tai turėtų būti išsamiai paaiškinta.
67. Įstaigos turėtų nustatyti svarbius rizikos veiksnis įvairiais prudenčinių taisyklių taikymo lygmenimis ir dėl įvairių portfelių, padalinių ir geografinių vietovių. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad būtų aprėpta visų svarbių rūšių rizika, įskaitant makroekonominis ir makrofinansinius kintamuosius, statistinius rizikos parametru aspektus (kaip antai PD parametru nepastovumą) ir išskirtinius veiksnis, kaip antai operacinę riziką.
68. Įstaigos turėtų apibrėžti rizikos veiksnis, nustatytus pagal skirtingus griežtumo laipsnis, ir tai yra svarbus žingsnis atliekant analizę, siekiant atskleisti nelineinius aspektus ir ribinės vertės poveikį, t. y. kritines rizikos veiksnių vertes, kurias viršijant nepalanki reakcija padidėja.
69. Jeigu esama neaiškumų dėl vertinamo priklausomumo tarp makroekonominių (makrofinansinių) rizikos veiksnių ir rizikos parametru patvarumo arba reikia patvirtinti išsamesnių scenarijų analizės rezultatus, įstaigos turėtų stengtis užtikrinti, kad būtų atlikta ir jautrumo analizė nepalankiausiomis sąlygomis vertinant statistinius portfelio rizikos parametru aspektus pagal ankstesnį pasiskirstymą, kartu remiantis hipotetinėmis prielaidomis (pvz., dėl būsimo nepastovumo).

70. Vieno rizikos veiksnio analizę reikėtų papildyti paprasta daugelio rizikos veiksnių analize, kai daroma prielaida dėl jų atsiradimo vienu metu, nebūtinai taikant kokį nors scenarijų.
71. Įstaigos turėtų sudaryti nustatytų rizikos veiksnių sąrašą.

4.6.3 Scenarijų analizė

72. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad scenarijų analizė būtų pagrindinė jų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programų dalis.
73. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijai turėtų būti rengiami remiantis ne tik ankstesniais įvykiais, bet ir hipotetiniais scenarijais, pagrįstais įvykiais, kurių nebuvo. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad rengiant scenarijus būtų orientuojamasi į ateitį ir atsižvelgiama į sisteminius bei konkrečiai įstaigai būdingus pokyčius, kurie vyksta dabar ir vyks artimiausiu metu. Tuo tikslu įstaigos turėtų stengtis pasinaudoti išorės duomenimis, susijusiais su panašia rizikos aplinka, kurie yra svarbūs panašius verslo modelius taikančioms įstaigoms. Įstaigos turėtų naudoti svarbius duomenis, kurių yra. Svarbūs duomenys gali būti vidaus ir (arba) išorės ir apimti lyginamosios analizės ir priežiūros gaires.
74. Siekiant aprėpti įvairius įvykius ir griežtumo laipsnius, kai tai prasminga ir įmanoma, reikėtų apsvarstyti įvairius scenarijus.
75. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijai atitiktų bent šiuos reikalavimus:
 - a) jie yra susiję su pagrindiniais rizikos veiksniais, su kuriais gali susidurti įstaiga; šiuo požiūriu vieno rizikos veiksnio analizės, kurios tikslas – pateikti informaciją apie jautrumą pavieniams rizikos veiksniams, rezultatus reikėtų panaudoti kuriant scenarijus, į kuriuos būtų įtrauktas bendro itin tikėtinų rizikos veiksnių rinkinio testavimas nepalankiausiomis sąlygomis; negalima neatlikti nė vieno reikšmingo rizikos veiksnio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir jo neapsvarstyti;
 - b) jie yra susiję su svarbiausiomis konkrečiai įstaigai būdingomis silpnosiomis vietomis, atsirandančiomis dėl įstaigos regioninių ir sektorinių ypatumų, atsižvelgiant į konkretaus produkto arba verslo linijos pozicijas ir finansavimo politiką: reikėtų *a priori* nustatyti koncentracijos ir koreliacijos riziką, susijusią su viena arba daugeliu rizikos rūšių;
 - c) į juos įtrauktas nuoseklus scenarijus, apimantis visus pagrindinius rizikos veiksnus ir jų (į ateitį orientuotą) raidą, susijusią su įvairiais veiksnių pradžios įvykiais (t. y. pinigų politika, finansų sektoriaus plėtra, pagrindinių produktų kainomis, politiniais įvykiais ir gaivalinėmis nelaimėmis); įstaigos turėtų užtikrinti, kad scenarijus būtų įmanomas ir neprieštaringas, kai daroma prielaida, kad rizikos veiksniai kinta vienu metu ir rinkos dalyviai į juos atitinkamai reaguoja; kai tam tikri rizikos veiksniai į scenarijų neįtraukiami, įstaigos turėtų užtikrinti, kad tai būtų išsamiai pagrįsta ir dokumentuota;
 - d) vidaus lygmeniu jie yra nuoseklūs siekiant užtikrinti, kad nustatytų rizikos veiksnių raida vyktų atsižvelgiant į kitus rizikos veiksnus nepalankiausiomis sąlygomis ir kad į juos būtų

- įtraukti aiškūs įverčiai ir prielaidos dėl pagrindinių rizikos veiksnių tarpusavio priklausomumo struktūros; svarbu tai, kad siekiant nustatyti naujas jautrias vietas būtų ištirta vienu metu vykstanti rizikos veiksnių, kurie gali atrodyti prieštaringi, raida;
- e) pagal juos atsižvelgiama į inovacijas ir konkrečiau – į technologinę plėtrą arba sudėtingus finansinius produktus, kartu vertinant jų sąveiką su labiau tradiciniais produktais, ir
 - f) jais užtikrinama, kad nepalankūs rizikos veiksniai virstų vidaus lygmeniu nuosekliais rizikos parametrais.
76. Įstaigos turėtų nustatyti testavimo nepalankiausiomis sąlygomis terminus, atitinkančius testavimo proceso tikslą, įstaigos portfelio charakteristikas, kaip antai nepalankių pozicijų terminą ir likvidumą, kai taikytina, ir rizikos profilį. Atliekant mokumo testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir likvidumo testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikia nustatyti skirtingus terminus ir scenarijus.
77. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad:
- a) atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis būtų atsižvelgiama į dinaminį tarpusavio priklausomumą, pvz., tarp ekonominių regionų ir ekonomikos sektorių, įskaitant finansų sektorių;
 - b) visame scenarijuje būtų atsižvelgiama į visos sistemos dinamiką, pvz., tam tikrų rinkų uždarymą, ir visos turto klasės (pvz., hipotekos) rizikos koncentraciją, ir
 - c) būtų įtraukta neigiama grįžtamosios informacija dinamika, kurią sukelia tokie veiksniai, kaip vertinimų, nuostolių ir garantinės įmokos nustatymo reikalavimų tarpusavio ryšiai.
78. Įstaigos turėtų atlikti kokybinį antrinį arba grįžtamosios informacijos poveikio vertinimą nepalankiausiomis sąlygomis individualiu lygmeniu, kai tai tinkama ir ypač jeigu neįmanoma nustatyti patikimų kiekybinių įverčių. Pavyzdžiui, konkreti įstaiga gali parengti tam tikras kainos arba apimties korekcijas, kad atsižvelgtų į tam tikrą strateginį poveikį (pvz., skolinimo strategijos lygį) ir sukurtų vidaus atsaką pagal scenarijų.

4.6.4 Scenarijų rimtumas

79. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad testavimas nepalankiausiomis sąlygomis būtų grindžiamas griežtais, bet tikėtinais scenarijais, o griežtumo laipsnis turėtų atitikti testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tikslą. Tam testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti:
- a) prasmingas vertinant įstaigai kylančias svarbias rizikos rūšis, siekiant skatinti įstaigos stabilumą nepalankiomis sąlygomis ir, sisteminės svarbos bankų atveju, taip pat aprėpti finansų sistemą visuose ekonomikos ciklo etapuose ir rinkos svyravimus, įskaitant finansų rinkas, ir
 - b) nuosekliai taikomas visai įstaigai, pripažįstant, kad tų pačių scenarijų poveikis nebūtinai yra didelis visoms verslo linijoms.

80. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad atliekant jautrumo analizę ir scenarijaus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis būtų vertinamas įvairūs griežtumo laipsniai, aprėpiant bent vieną rimtą ekonomikos nuosmukį, kad būtų galima įvertinti kapitalo pakankumą ir užtikrinti kapitalo planavimą.
81. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad griežtumas būtų nustatomas atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos įstaigos silpnąsias vietas pagal nustatytą scenarijų, remiantis jos verslo modeliu (pvz., pozicija tarptautinėse rinkose). Įstaigos turėtų parengti savo scenarijus ir neturėtų priklausyti nuo priežiūros institucijų parengtų scenarijų. Vertindama scenarijaus griežtumą įstaiga turėtų suvokti rizikos aplinkos dinamiką ir panašius verslo modelius taikančių įstaigų patirtį.
82. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad pagal jų scenarijus būtų vertinami absoliutūs ir santykiniai rizikos veiksnių pokyčiai. Pagal absoliutų scenarijų rimtumo laipsnis turėtų būti tiesioginis rizikos veiksnio pokytis ir neturėtų priklausyti nuo dabartinio lygio. Pagal santykinį scenarijų griežtumo laipsnis turėtų priklausyti nuo dabartinio lygio ir ekonominės padėties (pvz., BVP augimas sumažėja 2 proc., t. y. santykinis pokytis palyginti su absoliučiuoju lygiu). Pavyzdžiui, ar dėl 2 proc. neigiamo santykinio BVP pokyčio palyginti su atskaitos tašku, esant reikšmingam teigiamam gamybos apimties atotrūkiui (t. y. dabartinis BVP yra gerokai didesnis nei struktūrinis BVP), nebūtinai turėtų didelį nepalankų poveikį BVP absoliučiuoju lygiu. Be to, kuo blogesnė iš pat pradžių dabartinė ekonominė padėtis, tuo rimtesnės nepalankios santykinio scenarijaus sąlygos. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų pasirinktas scenarijus būtų pakankamai griežtas ir santykinis, ir absoliučiu požiūriu. Ir pasirinkimą, ir jo poveikį griežtumo laipsniui reikėtų pagrįsti ir dokumentuoti.
83. Vertindamos tinkamą scenarijų griežtumo laipsnį įstaigos taip pat turėtų juos lyginti su atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijais, atsižvelgdamos į konkrečius atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis struktūros padarinius scenarijaus tikėtinumui.

4.6.5 Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

Reikalavimai

84. Įstaigos turėtų atlikti tinkamą atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis pagal savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą laikydamosi tų pačių valdymo, veiksmingos infrastruktūros ir kokybės standartų ir papildyti kitų rūšių testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, atsižvelgdamos į jų veiklos ir rizikos pobūdį, dydį, mastą ir sudėtingumą. Mažos ir nelabai sudėtingos įstaigos gali labiau sutelkti dėmesį į kokybinius atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis aspektus, o didesnėms arba sudėtingesnėms įstaigoms reikia sudėtingesnių atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodų. Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti aiškiai apibrėžtas nustatant atsakomybės sritis ir paskirstant išteklius, grindžiamas infrastruktūra, kuri yra tinkama ir lanksti, ir raštu parengta politika bei procedūromis. Atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis turėtų reguliariai atlikti visų rūšių įstaigos ir jis turėtų būti vykdomas tuo pačiu lygmeniu, kaip ICAAP ir ILAAP (pvz., visos įstaigos lygmeniu, aprėpiant visų svarbių rūšių riziką).

85. Įstaigos turėtų įtraukti scenarijus, nustatytus atliekant atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad papildytų naudojamų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų rinkinį ir, palyginimo tikslais, kad įvertintų bendrą griežtumą ir galėtų nustatyti griežtus, bet vis dėlto tikėtinus scenarijus. Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti naudingas vertinant ICAAP ir ILAAP testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų griežtumą. Atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijaus griežtumą taip pat galima įvertinti palyginant jį, *inter alia*, su ankstesniais arba kitais priežiūros institucijų parengtais ir viešai paskelbtais scenarijais.
86. Atlikdamos atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos taip pat turėtų apsvarstyti, ar dėl vienos ar kelių pagrindinių sandorio šalių žlugimo arba reikšmingų rinkos trikdžių, atsirandančių dėl svarbaus rinkos dalyvio žlugimo (atskirai arba kartu) būtų sulaukta iš anksto numatyto rezultato.

Atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis naudojimas

87. Įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kaip įprastą rizikos valdymo įrankį, siekdamas geriau suvokti esamas ir galimas silpnąsias vietas ir kurti pridėtinę vertę įstaigos rizikos valdymo srityje. Proporcingumo principas taikomas visiems atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis naudojimo aspektams. Įstaigos taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad iš anksto numatytas atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatas gali pasireikšti dėl kitų aplinkybių, kurios nėra nagrinėjamos atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.
88. Planuodamos savo veiklą ir valdydamos riziką įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad suvoktų savo verslo modelių ir strategijų gyvybingumą ir tvarumą ir nustatytų aplinkybes, kuriomis jos galėtų žlugti arba žlugimas būtų tikėtinas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/59/ES 32 straipsnį. Svarbu, kad įstaigos nustatytų rodiklius, pagal kuriuos, scenarijui virtus tikrove, būtų skelbiami perspėjimai. Tam įstaigos turėtų:
- a) iš anksto nustatyti rezultatą, kurį reikia išbandyti (pvz., tai, kad verslo modelis taptų negyvybingu);
 - b) nustatyti galimas neigiamas pasekmes, dėl kurių atsirastų labai silpnų vietų ir būtų sulaukta iš anksto numatyto rezultato;
 - c) įvertinti (atsižvelgdamos į įstaigos dydį ir jos veiklos pobūdį, mastą, sudėtingumą ir rizikingumą) į scenarijus įtrauktų įvykių, dėl kurių būtų pasiektas iš anksto numatytas rezultatas, tikimybę ir
 - d) patvirtinti veiksmingas procedūras, procesus, sistemas arba kitas priemones, kad užkirstų kelią nustatytai rizikai ir silpnosioms vietoms arba jas sumažintų.
89. Įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis vykdydamos planavimo veiklą ir priimdamos sprendimus, kritiškai vertindamos savo verslo modelius ir strategijas, kad nustatytų ir iširtų tai, dėl ko jų verslo modeliai galėtų tapti negyvybingi, kaip antai įvertinti ir galimybę artimiausiais mėnesiais sulaukti grąžos, ir strategijos tvarumą, kad

grąža būtų gaunama per ilgesnį laikotarpį, kaip numatyta strateginiuose planuose ir finansų prognozėse. Tikimasi, kad valdymo organas ir vyresnioji vadovybė dalyvaus visame procese.

90. Jeigu atlikus atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis paaiškėja, kad įstaigos verslo modelio žlugimo rizika yra nepriimtina (didelė) ir neatitinka priimtinos rizikos, įstaiga turėtų planuoti priemones, kurias taikydama galėtų užkirsti kelią tokiai rizikai arba ją sumažinti, atsižvelgdama į laiką, per kurį įstaiga turėtų sureaguoti į tuos įvykius ir įgyvendinti tokias priemones. Rengdama tas priemones įstaiga turėtų apsvarstyti, ar reikia keisti jos verslo modelį. Tos priemonės, parengtos atlikus atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, įskaitant visus įstaigos verslo plano pakeitimus, turėtų būti išsamiai dokumentuotos įstaigos ICAAP dokumentuose.
91. Konkrečius verslo modelius naudojančios įstaigos, pvz., investicinės įmonės, turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis siekdamos ištirti savo pažeidžiamumą ekstremalių įvykių atveju, visų pirma, kai rizikos nepavyksta tinkamai įvertinti taikant tradiciškesnius (pvz., mokumo ir likvidumo) testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus, grindžiamus makroekonominiais sukrėtimais.
92. Atlikdamos atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 177 straipsnyje, 290 straipsnio 8 dalyje ir 368 straipsnio 1 dalies g punkte, įstaigos, naudojančios vidaus modelius, susijusius su kredito rizika, sandorio šalies kredito rizika ir rinkos rizika, turėtų stengtis nustatyti rimtus, bet tikėtinus scenarijus, pagal kuriuos gali atsirasti reikšmingų neigiamų rezultatų ir kilti abejonių dėl bendro įstaigos gyvybingumo. Įstaigos turėtų laikyti tokį atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis esminiu savo vidaus modeliu papildymu apskaičiuojant kapitalo reikalavimus ir įprastu rizikos valdymu įrankiu, kad būtų galima atskleisti galimus tų vidaus modelių trūkumus. Pagal itin nepalankių sąlygų scenarijus, nors tai nebūtinai turėtų reikšti, kad IRB formulės įvediniai nėra tinkamai modeliuojami, modelio rizika padidės ir dėl jos gali sumažėti modelio nuspėjamumas.
93. Įstaigos turėtų atlikti kokybinę analizę rengdamos aiškiai apibrėžtą atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų ir siekdamos aiškiai suvokti grįžtamąją informaciją ir nelininį poveikį, atsižvelgdama į rizikos dinamiką ir įvairių rizikos rūšių derinius bei tarpusavio ryšius. Rengdama aiškiai apibrėžtą scenarijų įstaiga turėtų apsvarstyti išorės įvykius, kaip antai ekonominius įvykius, pramonės žlugimą, politinius įvykius, bylinėjimosi atvejus ir gaivalinius įvykius, ir rizikos veiksnius, pvz., operacinę riziką, koncentracijos ir koreliacijų riziką, riziką reputacijai ir prarasto pasitikėjimo riziką bei tų įvykių ir veiksmų derinius. Itin svarbu, kad aptariant scenarijų tinkamai dalyvautų įstaigos valdymo organas ir būtų atsižvelgiama į galimas konkrečias silpnąsias vietas ir poveikį visai įstaigai.
94. Įstaigos turėtų atlikti kiekybinę ir sudėtingesnę analizę atsižvelgdamos į įstaigos dydį ir jos veiklos pobūdį, mastą, sudėtingumą ir rizikingumą, nustatydamos konkrečius nuostolių lygius arba kitokį neigiamą poveikį jos kapitalui, likvidumui (pvz., galimybei gauti finansavimą, visų pirma, didėjant finansavimo išlaidoms) arba bendrai finansinei būklei. Įstaigos turėtų dirbti atvirkštine tvarka, kad kiekybiškai nustatytų rizikos veiksnius ir reikiamą pokyčių mastą, dėl

kurio galėtų būti patirtas toks nuostolis arba neigiamas poveikis (pvz., nustatydamas tinkamą nuostolių lygį arba kitokį su finansų įstaigos balansu susijusį matą, kaip antai kapitalo rodiklį arba finansavimo išteklius). Įstaigos turėtų suprasti ir išsamiai dokumentuoti rizikos priežastis (pvz., apibrėždamas tikslus veiksnius, kurie turėtų didžiausią poveikį didelių portfelio nuokrypių daliai), pagrindines verslo linijas ir aiškų ir nuoseklų scenarijų atsižvelgdamas į silpnąsias vietas ir atitinkamus scenarijus (pvz., susijusius su pagrindinėmis prielaidomis ir ilgainiui pasireiškiančiu rezultatu jautrumu toms prielaidoms), dėl kurių sulaukiama iš anksto numatytų rezultatų, įvykių sekos ir tikėtinų srautų (pvz., svarbiausius veiksnius galima susieti su makroekonominiais kintamaisiais atsižvelgiant į derinius, susijusius su tam tikru siektinu portfelio nuostolio ir kapitalo santykiu), nustatydamas neakivaizdžias silpnąsias vietas (pvz., užslėptas koreliacijas ir koncentracijas) ir dubliavimosi poveikį.

95. Kai tinkama, įstaigos turėtų naudoti jautrumo analizę pradėdamos atlikti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, pvz., kad perkeltų vieną ar daugiau svarbių parametrų į kurį nors kraštą ir taip gautų iš anksto numatytus rezultatus. Įstaiga turėtų ištirti tokią atvirkštinę jautrumo analizę vertindama kredito riziką (pvz., kiek didelių klientų turėtų neįvykdyti įsipareigojimų, kad būtų prarastas nuostolių padengimo kapitalas), rinkos riziką, likvidumo riziką (pvz., nepalankias sąlygas, susijusias su indėliais mažmeniniame sektoriuje, ir aplinkybes, dėl kurių sumažėtų įstaigos likvidumo atsargos) ir operacinę riziką, be kitų rizikos rūšių, ir kombinuotąją analizę, aprėpiančią iš karto visą riziką. Tačiau įstaiga paprastai neturėtų naudoti jautrumo analizės ir paprastų matų, kad nustatytų atvirkštiniam testavimui nepalankiausiomis sąlygomis tinkamą scenarijų. Atlikus kokybinę analizę turėtų būti nustatytas tinkamas scenarijus, į kurį būtų įtrauktos įvairių veiklos sričių ekspertų išvados, nes mąstymas gali būti veiksmingiausias būdas išvengti verslo modelio žlugimo. Turėtų būti sukurtas bendras visų svarbių rizikos parametrų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis taikant statistinius aspektus (pvz., rizikos veiksnių nepastovumą atsižvelgiant į ankstesnius duomenis ir hipotetines, bet tikėtinas prielaidas). Pagal parametrų pokyčių, dėl kurių būtų pasiektas iš anksto numatytas rezultatas, tikėtinumą galima preliminariai suprasti galimas įstaigos silpnąsias vietas. Siekiant įvertinti tikėtinumą reikėtų, *inter alia*, taikyti ankstesniais duomenimis pagrįstą (daugelio kintamųjų) tikimybės paskirstymą, prireikus pakoreguotą remiantis ekspertų išvadomis. Tinkami scenarijai turėtų būti nustatomi remiantis kokybine analize ir vertinimais, į kuriuos įtraukiamos įvairių veiklos sričių ekspertų išvados.
96. Įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kaip su scenarijais susijusių įžvalgų rinkimo įrankį, kai atliekamas įvairių mokumo ir likvidumo veiksnių derinių testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, ir taikant tradicinį modeliavimą gali nepavykti nustatyti sudėtingų tikrųjų situacijų aspektų. Įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad galėtų kritiškai įvertinti savo kapitalo ir likvidumo planus. Kai tinkama, įstaigos turėtų nustatyti ir ištirti situacijas, dėl kurių likvidumui nepalankus įvykis galėtų pablogėti ir tapti mokumui nepalankiu įvykiu ir atvirkščiai, ir galiausiai galėtų žlugti verslas. Įstaigos turėtų stengtis integruotu būdu taikyti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis kapitalo ar likvidumo rizikai siekdamas geriau suvokti ir valdyti susijusių rūšių riziką ekstremaliose situacijose.

Gaivinimo veiksmai ir gaivinimo planavimas

97. Įstaigos turėtų rengti didelių makroekonominių ir finansinių sunkumų scenarijus, kurių griežtumo laipsnis būtų skirtingas (įskaitant visos sistemos įvykius, konkretaus juridinio subjekto patiriamus sunkumus ir visos grupės sunkumus), kad juos būtų galima panaudoti gaivinimo planuose pagal Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvos (BGPD) 5 straipsnio 6 dalį ir EBA/GL/2014/06, ir naudoti konkrečius atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesus siekiant kurti „beveik neįvykdytų įsipareigojimų“ scenarijus (kai įstaigai gresia žlugimas, bet neįvyksta) ir jais remtis siekiant nustatyti ir išbandyti gaivinimo veiksmų ir planavimo veiksmingumą ir efektyvumą ir ištirti su atitinkamomis prielaidomis susijusius jautrius aspektus. Tokiuose beveik neįvykdytų įsipareigojimų scenarijuose reikėtų nustatyti ir aprašyti momentą, dėl kurio įstaigos arba grupės verslo modelis taptų negyvybingas, jeigu nebūtų sėkmingai įgyvendinti gaivinimo veiksmai. Taikant scenarijus turėtų būti galima įvertinti rezultatus ir visų turimų gaivinimo galimybių tinkamumą. Terminai, vartojami aprašant gaivinimo scenarijus, turėtų padėti nustatyti, kurios gaivinimo galimybės buvo išbandytos pagal tam tikrus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus. Aprašymas turėtų būti pakankamai išsamus, turėtų būti parengtos kiekybinės prielaidos ir kokybinės nuostatos, kad būtų galima nustatyti, ar scenarijus įstaigai tinka ir kiek jis griežtas. Įvykius reikėtų aprašyti logine seka, o prielaidos dėl pagrindinių priežasčių (pvz., grynujų pajamų, pagal riziką įvertinto turto (RWA), kapitalo) turėtų būti nustatytos labai aiškiai. Scenarijuose taip pat reikėtų atsižvelgti į galimą įvairių gaivinimo plano galimybių įgyvendinimo kryžminio poveikio įvertinimą pagal tą patį nepalankiausių sąlygų scenarijų. Taikant scenarijus turėtų būti įmanoma suprasti, kaip klostosi įvykiai, pateikiant tinkamą tvarkaraštį, iš kurio būtų aišku, kada bus imamasi tam tikrų veiksmų (nurodant poveikį jų patikimumui ir pagrįstumui). Šio proceso tikslas – išbandyti įstaigos gaivinimo galimybių veiksmingumą atkuriant finansinį patikimumą ir gyvybingumą, kai įstaiga susiduria su tokiais nepalankiomis sąlygomis.
98. Kadangi dviejų atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesų tikslai yra skirtingi, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ICAAP ir ILAAP ir gaivinimo planavimo tikslais nereikėtų sieti tarpusavyje, reikėtų jį lyginti.
99. Įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad būtų lengviau rengti, vertinti ir kalibruoti gaivinimo planavimui naudojamus beveik neįvykdytų įsipareigojimų scenarijus.
100. Įstaigos turėtų naudoti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad nustatytų rizikos veiksnius ir geriau suvoktų ir aprašytų scenarijus, pagal kuriuos įsipareigojimai būtų beveik neįvykdyti, vertindamos veiksmingus gaivinimo veiksmus, kuriuos galima patikimai įgyvendinti iš anksto arba atsirandant rizikos veiksniams ar klostantis scenarijams.
101. Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti įtraukiamas į gaivinimo plano scenarijus, kaip dinamiška kiekybinė scenarijaus dalis, į kurią turėtų įeiti:
- gaivinimo veiksmų pradžios įvykiai (t. y. kada įstaiga imtųsi gaivinimo veiksmų pagal hipotetinį scenarijų);

- b) reikiama gaivinimo veiksmas ir jų tikėtinas veiksmingumas, įskaitant veiksmingumo vertinimo metodą (t. y. rodiklius, kuriuos reikėtų stebėti siekiant padaryti išvadą, jog jokių tolesnių veiksmų nebereikia);
- c) tinkamas laikas ir reikiamas procesas tiems gaivinimo veiksams įgyvendinti ir
- d) jeigu nepalankios sąlygos neišnyksta, b ir c punktai dėl galimų papildomų gaivinimo veiksmų, kurių reikia likutinei rizikai pašalinti.

4.7 Pavienės rizikos sritys

- 102. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad tam tikros rizikos testavimas nepalankiausiomis sąlygomis būtų proporcingas veiklos ir rizikos pobūdžiui, dydžiui ir sudėtingumui.
- 103. Įstaigos turėtų kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgti į antrinį poveikį pavienei rizikai, kuriai atliekamas testavimas nepalankiausiomis sąlygomis.

4.7.1 Kredito ir sandorio šalies rizika

- 104. Įstaigos turėtų ištirti bent:
 - a) skolininko gebėjimą grąžinti skolas, pvz., PD;
 - b) susigrąžinimo normą tais atvejais, kai skolininkas neįvykdo įsipareigojimų, įskaitant įkaito vertės arba garantijos suteikėjo kreditingumo sumažėjimą, pvz., LGD, ir
 - c) kredito pozicijos dydį ir raidą, įskaitant nepanaudotus skolininkų įsipareigojimus, pvz., poziciją esant įsipareigojimų neįvykdymui (EAD).
- 105. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad visos įstaigos kredito rizikos testavimas nepalankiausiomis sąlygomis apimtų visas jų bankinės ir prekybos knygų pozicijas, įskaitant rizikos draudimo pozicijas ir centrinių tarpuskaitos namų pozicijas.
- 106. Įstaigos turėtų stengtis nustatyti konkrečius rizikos veiksniai ir preliminariai apsispręsti, kokį poveikį tie veiksniai gali padaryti jų bendriems kredito rizikos nuostoliams ir kapitalo reikalavimams. Įstaigos turėtų stengtis tai nustatyti dėl pozicijų klasės pagal pozicijų klasę (pvz., hipotekai svarbūs veiksniai gali skirtis nuo veiksmų, kurie yra svarbūs bendro turto klasėms).
- 107. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad kredito rizika būtų vertinama įvairiais sukrėtimų scenarijų lygmenimis nuo paprastos jautrumo analizės iki visos įstaigos arba visos grupės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis, visų pirma, pagal:
 - a) visos rinkos sukrėtimo scenarijus (pvz., staigus ekonomikos nuosmukis, darantis poveikį visų kreditorių portfelio kokybei);
 - b) su konkrečia sandorio šalimi susijusius ir išskirtinius sukrėtimo scenarijus (pvz., didžiausio banko kreditoriaus bankrotas);
 - c) su konkrečiu sektoriumi ir su konkrečiu regionu susijusius sukrėtimo scenarijus ir

- d) pirmiau nurodytų scenarijų derinį.
108. Dėl rizikos veiksnių įstaigos turėtų atlikti jautrumo analizę, iš kurios savo ruožtu turėtų būti gaunama bendroji kiekybinė informacija scenarijams rengti.
109. Savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijams įstaigos turėtų nustatyti skirtingus terminus. Terminai turėtų būti nuo vienos nakties (vienkartinis poveikis) iki ilgesnių laikotarpių (pvz., laipsniškas ekonomikos nuosmukis).
110. Atlikdamos finansinio įkaito vertės testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos turėtų nustatyti sąlygas, kurios padarytų neigiamą poveikį jų įkaitų pozicijų realizuotinai vertei, įskaitant užtikrinimo priemonės emitentų kredito kokybės arba rinkos likvidumo pablogėjimą.
111. Rengdamos scenarijus įstaigos turėtų atsižvelgti į nepalankių įvykių poveikį kitų rūšių rizikai, pvz., likvidumo rizikai ir rinkos rizikai, ir šalutinio poveikio tarp įstaigų galimybę.
112. Įstaigos turėtų kiekybiškai įvertinti scenarijaus poveikį įvertindamos kredito nuostolius (t. y. atidėjinius), rizikos pozicijas, pajamas ir nuosavų lėšų reikalavimus. Be to, įstaigos turėtų gebėti kiekybiškai įvertinti tokį poveikį kiekvienam segmentui ir (arba) portfeliui.
113. Kai įmanoma, įstaigos turėtų apsvarstyti šiuos svarbius parametrus: PD, LGD, EAD, tikėtiną nuostolį (EL) ir rizikos pozicijos sumą bei poveikį kredito nuostoliams ir nuosavų lėšų reikalavimams.
114. Atlikdamos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir siekdamos įvertinti būsimus nuostolius tam tikrais atvejais įstaigos turėtų remtis kredito rizikos parametrais, kurie skiriasi nuo parametrų, taikomų apskaičiuojant kapitalo reikalavimus, kurie paprastai yra ekonominio ciklo arba mišrūs parametrai (ekonominio ciklo ir laiko momento parametrų derinys) PD atveju ir parametrai nuosmukio sąlygomis – LGD atveju. Visų pirma, tam tikrais atvejais įstaigos turėtų taikyti įvairius, grindžiamus laiko momento parametrais, atsižvelgdamos į kredito nuostolių vertinimo scenarijaus rimtumą.
115. Apskaičiuodama EAD įstaiga taip pat turėtų ištirti kredito perskaičiavimo koeficientą (CCF) ir, visų pirma, teisiškai įtvirtintos galimybės įstaigai vienašališkai panaikinti nepanaudotas turimų kredito priemonių sumas, ypač nepalankiomis sąlygomis.
116. Kiek tinkama, įstaigos turėtų taikyti kredito rizikos vidaus modelių metodus, pagal kuriuos kritiškai vertinami ankstesni ryšiai ir duomenys bei kredito kokybės pokyčių lyginant pozicijų kategorijas modeliavimas siekiant įvertinti nuostolius.
117. Vertindamos riziką svertą naudojančioms sandorio šalims arba šešėlinės bankininkystės subjektams įstaigos turėtų atsižvelgti į rizikos koncentracijas ir neturėtų daryti prielaidos, kad yra įkaitas arba nuolat galioja pakartotinio garantinės įmokos nustatymo susitarimai, kuriais smarkių rinkos sukrėtimų atveju gali būti neįmanoma pasinaudoti. Įstaigos turėtų stengtis pakankamai gerai nustatyti tokią susijusią mažos tikimybės didelio poveikio riziką.

4.7.2 Pakeitimas vertybiniais popieriais

118. Įstaigos turėtų atsižvelgti į pakeitimo vertybiniais popieriais riziką, kylančią dėl struktūrizuotų kredito produktų, paprastai sukuriamų pakeičiant turto grupės grynųjų pinigų srauto formą padalijant jį į dalis arba paverčiant turtu užtikrintais vertybiniais popieriais, atsižvelgiant į įvairias pozicijas, kurių gali turėti įstaigos pakeitimo vertybiniais popieriais procese, kai veikia, kaip iniciatorius, rėmėjas arba investuotojas.
119. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad vertybiniais popieriais pakeisto turto testavimas nepalankiausiomis sąlygomis apimtų pagrindinės turto grupės kredito riziką, įskaitant įsipareigojimų neįvykdymo riziką, galimas nelineines ir dinamines įsipareigojimų neįvykdymo koreliacijas ir įkaito verčių kitimą. Įstaigos turėtų atsižvelgti į visą svarbią informaciją apie konkrečią kiekvieno pakeitimo vertybiniais popieriais struktūrą, kaip antai dalies prioritetą, dalies dydį, kredito vertės didinimą ir sudėtį, nurodant faktinį pozicijų skaičių.
120. Visais struktūrizuoto produkto lygmenimis reikėtų atidžiai atsižvelgti į jautrumą sisteminiam poveikiui rinkai, kai poveikis daromas, pavyzdžiui, likvidumo išnykimui arba didėjančioms turto koreliacijoms. Be to, reikėtų įvertinti rizikos reputacijai poveikį, dėl kurio, pavyzdžiui, kyla finansavimo problemų.
121. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų aprėpti visas svarbias sutarčių sąlygas, galimą numatytų veiksmų pradžios įvykių poveikį (pvz., išankstinės amortizacijos nuostatas), pakeitimo vertybiniais popieriais struktūros svertą ir likvidumo ir (arba) finansavimo riziką, kylančią dėl struktūros (t. y. grynųjų pinigų srautų neatitikimus ir išankstinio mokėjimo sąlygas, be kita ko, susijusias su palūkanų normų pokyčiais).
122. Pagal scenarijus taip pat turėtų būti vertinamas vieno ar daugiau sutartyje nurodytų sandorio šalių, dalyvaujančių pakeitimo vertybiniais popieriais struktūroje, ypač tų, kurie suteikia garantiją dėl tam tikrų dalių, įsipareigojimų neįvykdymas.
123. Jeigu vertindama vertybiniais popieriais pakeistų produktų riziką įstaiga remiasi išorės reitingais, reikėtų kritiškai įvertinti tuos reitingus ir scenarijus, pagal kuriuos reitingai, įskaitant konkrečius reitingų klasių nuvertėjimo lygius, yra testuojami nepalankiausiomis sąlygomis, pvz., atliekant (ankstesnio) reitingų kitimo matricių testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.
124. Kurdamos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis metodus įstaigos turėtų apsvarstyti šiuos aspektus:
- struktūrizuotų kredito produktų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis poveikis pasireišk turto grupės lygmeniu, kaip didesnis įsipareigojimų neįvykdymo atvejų skaičius (arba tam tikrais atvejais PD ir LGD), ir sukrėtimų atveju reikėtų tikėtis atitinkamai didesnių tikėtino nuostolio ir (arba) nuvertėjimo lygių ir reguliuojamųjų kapitalo reikalavimų (ir didesnės kritimo tikimybės) ir

- b) dėl sumažėjusio grynojo grynujų pinigų srauto, didesnių prekybos nuostolių ir vertės koregavimo arba reguliuojamųjų matų, kaip antai grynojo pastovaus finansavimo rodiklio, pablogėjimo gali pasireikšti papildomas poveikis.

4.7.3 Rinkos rizika

125. Įstaigos turėtų atsižvelgti į rinkos riziką, visų pirma, riziką, kylančią dėl nuostolių dėl neigiamų pozicijų vertės pokyčių, susijusių su rinkos kainų kitimo dėl biržos prekių, kredito, nuosavybėsvertybinių popierių, valiutos kurso ir palūkanų normų rizikos veiksnių. Palūkanų normų riziką prekybos knygos pozicijose įstaigos turėtų laikyti rinkos rizikos komponentu.
126. Įstaigos turėtų atlikti savo prekybos ir tikrosios vertės, kurios pasikeitimas pripažįstamas kitomis bendrosiomis pajamomis (FVOCI), portfeliams (t. y. apskaitos srityje vartojami finansinio turto klasifikavimo terminai) priskirtų finansinių priemonių pozicijų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, įskaitant pakeitimo vertybiniais popieriais priemones ir (arba) pozicijas ir padengtasias obligacijas. Toks testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti atliekamas testuojant visą įstaigą, taip pat rinkos rizikos valdymo ir skaičiavimo tikslais.
127. Visoms ankstesniame punkte paminėtoms pozicijoms įstaigos turėtų taikyti įvairius griežtus, bet tikėtinus scenarijus, pvz., susijusius su išimtiniais rinkos kainų pokyčiais, nepakankamu likvidumu rinkose ir didelių rinkos dalyvių įsipareigojimų neįvykdymu. Tam tikrais atvejais taip pat reikėtų atsižvelgti į įvairių rinkų tarpusavio priklausomumą ir koreliacijas, ir atitinkamai neigiamus koreliacijų pokyčius, ir juos įtraukti. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis taip pat reikėtų atsižvelgti į poveikį kredito vertinimo koregavimo (CVA) apskaitai ir su įstaigų portfeliais susijusias atsargas (pvz., likvidumo atsargas, kai modeliuojami neapibrėžtumai). Rinkos rizikos atsargų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų pagrįsti.
128. Kalibruodamos tokį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos turėtų atsižvelgti bent į savo portfelių ir su jais susijusių finansinių priemonių pobūdį ir charakteristikas (pvz., paprastuosius ir (arba) egzotinius produktus, likvidumą, terminą), prekybos strategijas ir papildomų išlaidų ir galimo rizikos draudimui arba valdymui reikalingo laiko poreikio tikimybę esant sunkioms rinkos sąlygoms.
129. Kadangi finansinės priemonės ir prekybos strategijos ilgainiui keičiasi, įstaigos turėtų užtikrinti, kad jų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis taip pat keistųsi atsižvelgiant į tuos pokyčius.
130. Įstaigos turėtų sukurti tinkamą metodą, kurį taikant būtų galima nustatyti nepakankamai įvertintą mažos tikimybės didelio poveikio riziką remiantis ankstesniais duomenimis (vadinamosios storos uodegos riziką), jei taikytina, pvz., taikant rimtus hipotetinius scenarijus, ir, kai rizika vertinama pagal patikimumo lygius procentiliais, turėtų tirti nuokrypių zonas įvykius, neatitinkančius tų patikimumo lygių.

131. Įstaigos turėtų, visų pirma:

- a) įvertinti didelių rinkos sutrikimų pasekmes ir nustatyti tikėtinas situacijas, dėl kurių gali atsirasti itin didelių nuostolių ir į kurias tam tikrais atvejais taip pat reikėtų įtraukti mažos tikimybės įvykius, susijusius su visų pagrindinių rūšių rizika, ypač įvairiais rinkos rizikos komponentais; atliekant portfelio lygmens testavimą nepalankiausiomis sąlygomis būtų galima išnagrinėti neigiamų koreliacijų pokyčių poveikį; galima atsižvelgti į vadovybės veiksmų rizikos sumažinimo poveikį, jeigu jų imamasi remiantis pagrįstomis prielaidomis apie rinkos likvidumą, ir
- b) sudaryti matų, kuriems nustatytos ribos, ir kitų galimų veiksmų, kurių imamasi siekiant sumažinti riziką ir išsaugoti nuosavas lėšas, sąrašą; visų pirma, tam tikrais atvejais reikėtų atsižvelgti į įstaigų nustatytus valiutų kurso, palūkanų normų, nuosavo kapitalo kainos ir biržos prekių kainos rizikos apribojimus atsižvelgiant į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis skaičiavimų rezultatus.

4.7.4 Operacinė rizika

132. Įstaigos turėtų suvokti, kad tam tikri su operacine rizika susiję rizikos parametrai gali atsirasti dėl netinkamų arba nevykdomų vidaus procesų, žmonių ir sistemų, įskaitant teisinę riziką, arba dėl išorės įvykių ir gali padaryti poveikį visiems įstaigos produktams ir veiklos sritims.

133. Siekdamas atlikti svarbių rizikos parametrų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kaip pagrindinį matą įstaigos turėtų naudoti veiklos nuostolių poveikį pelnui ir nuostoliui. Bet kokį vidinį poveikį, kilusį dėl operacinės rizikos įvykio, reikėtų laikyti su operacine rizika susijusiu nuostoliu (pvz., vidinį poveikį, susijusį su alternatyviosiomis sąnaudomis arba vidaus sąnaudomis, kaip antai mokant už viršvalandžius ir (arba) premijas ir kt., jeigu jis susijęs su operacinės rizikos įvykiu). Be to, tik testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tikslais reikėtų įtraukti visus būsimų pajamų praradimo atvejus, susijusius su operacinės rizikos įvykiais (išskyrus antrinį poveikį makroekonominėi aplinkai). Bent įstaigos, kurioms taikomas pažangusis vertinimo metodas (AMA), taip pat turėtų atsižvelgti į tokius nuostolius, kai jie įtraukiami į vidaus nuostolių duomenų bazę siekiant apskaičiuoti papildomus kapitalo reikalavimus. Naudodamos ankstesnius duomenis, išorės duomenis ar scenarijus, kaip ir pelno ir nuostolio, ir pagal riziką įvertinto turto prognozių įvedinius, įstaigos turėtų atsižvelgti į galimą dvigubą įvedamų duomenų skaičiavimą ir jo vengti.

134. Kadangi dėl veiklos nuostolių gali pasireikšti antrinis poveikis (t. y. rizika reputacijai), siekiant atsižvelgti į tokį poveikį operacinės rizikos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą reikėtų kruopščiai integruoti į visos įstaigos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir į ją reikėtų įtraukti ryšius su likvidumo ir nuosavų lėšų reikalavimais. Įstaigos turėtų ištirti bent:

- a) įstaigos poziciją, susijusią su veiklos sritimis, ir atitinkamą rizikos kultūrą bei ankstesnius veiklos nuostolių duomenis, sutelkdamas dėmesį į nuostolių ir bendrųjų pajamų lygį ir pokytį per pastaruosius kelerius metus;
- b) verslo aplinką, įskaitant geografines vietas, kurioje įstaiga vykdo veiklą, ir makroekonominės sąlygas;

- c) darbuotojų skaičiaus kitimą ir balanso dydžio ir sudėtingumo pokyčius per pastaruosius kelerius metus, įskaitant struktūrinius pokyčius dėl tokių įvykių, kaip susijungimai ir įsigijimai;
 - d) reikšmingų informacinių technologijų infrastruktūros elementų pokyčius;
 - e) į kompensavimo sistemą įtrauktų skatinamųjų priemonių lygį ir kryptį;
 - f) procesų ir procedūrų, produktų ir informacinių technologijų sistemų sudėtingumą;
 - g) užsakomųjų paslaugų naudojimo mastą atsižvelgiant į koncentracijos riziką, susijusią su visais užsakomųjų paslaugų susitarimais ir išorės rinkos infrastruktūra, ir
 - h) modeliavimo rizikos pažeidžiamumą, ypač su prekyba finansinėmis priemonėmis, rizikos vertinimu ir valdymu ir kapitalo paskirstymu susijusiose srityse.
135. Taip pat reikėtų ištirti išskirtinius rizikos veiksnius ir naudoti juos, kaip įvedinius, kuriant scenarijus. Įstaigos, kurioms taikomas AMA, turėtų atlikti preliminarų verslo aplinkos ir vidaus kontrolės veiksmų (BEICF) testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.
136. Įstaigos turėtų apsvarstyti tokių išskirtinių rizikos veiksnių sąveiką ir su jais susijusias individualias pozicijas nustatydamos savo operacinės rizikos poziciją.
137. Įstaigos turėtų išsamiai analizuoti galimą operacinės rizikos nuostolių sąveiką su kredito ir rinkos rizika.
138. Analizuojant testavimo nepalankiausiomis sąlygomis įvykius reikėtų atsižvelgti į ekspertų išvadą, kad būtų įtraukiami bent reti didelio poveikio įvykiai.
139. Įstaigos turėtų numatyti griežtus, bet tikėtinus nepalankius įvykius. Prielaidos gali skirtis nuo prielaidų, naudojamų kredito ir rinkos rizikos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijuose. Kai įstaiga plečia savo veiklą vietoje ir tarptautinėse rinkose susijungimų ir įsigijimų būdu, kurdama naujus produktus arba naują verslo liniją, griežti, bet tikėtini testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijai turėtų būti grindžiami ekspertų išvadomis, kad būtų galima išspręsti ankstesnės informacijos trūkumo problemą.
140. Įstaigos turėtų rengti savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas remdamosi ir vidaus, ir išorės duomenimis ir kruopščiai analizuoti:
- a) padidinimo daugiklių naudojimą (pvz., tais atvejais, kai išorės duomenų naudojimas sumažinamas, gali būti sumažinamas ir padidinimo daugiklių naudojimas) ir galimą papildomo poveikio, daromo dėl nepalankiomis sąlygomis kintančių padidinimo daugiklių, poreikį ir
 - b) duomenų svarbos nustatymo kriterijus (pvz., atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, be Kapitalo reikalavimų reglamente (KRR) įtvirtintų reikalavimų, galima naudoti svarbiais nelaikomus didelio nuostolio duomenis).

4.7.5 Su elgesiu susijusi rizika ir atitinkamos bylinėjimosi išlaidos

141. Įstaigos turėtų atsižvelgti į tai, kad su elgesiu susijusi rizika, kuri yra teisinės rizikos dalis operacinės rizikos srityje, kyla dėl esamos arba galimos nuostolių rizikos dėl netinkamo finansinių paslaugų teikimo ir atitinkamų bylinėjimosi išlaidų, įskaitant tyčinio arba netyčinio nusižengimo atvejus.
142. Atlikdamos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos turėtų įvertinti toliau išvardytų su elgesiu susijusios rizikos ir atitinkamų bylinėjimosi išlaidų pozicijų svarbą ir reikšmingumą:
- netinkamą produktų pardavimą ir mažmeninėse, ir didmeninėse rinkose;
 - skatinamą kryžminį produktų, kaip antai banko sąskaitų rinkinių arba papildomų produktų, kurių klientams nereikia, pardavimą mažmeniniams klientams;
 - interesų konfliktą vykdant veiklą;
 - manipuliavimą lyginamosiomis palūkanų normomis, valiutos kursais arba kitomis finansinėmis priemonėmis ar indeksais siekiant padidinti įstaigos pelną;
 - nesąžiningas kliūtis pakeisti finansinius produktus per jų galiojimo laikotarpį ir (arba) pakeisti finansinių paslaugų teikėjus;
 - prastus platinimo kanalus, dėl kurių gali kilti interesų konfliktų ir klaidingų paskatų;
 - neteisingą automatinį produktų galiojimo pratęsimą arba nuobaudas už pasitraukimą ir
 - neteisingą klientų skundų tvarkymą.
143. Vertindamos su elgesiu susijusią riziką įstaigos turėtų apsvarstyti a) neapibrėžtumą, susijusį su atidėjiniais arba tikėtiniais nuostoliais dėl su elgesiu susijusių įvykių, ir b) itin didelius nuostolius, susijusius su mažos tikimybės didelio poveikio rizika (netikėtus nuostolius). Įstaigos turėtų vertinti savo kapitalo poreikius atsižvelgdamos į tokius įvykius ir scenarijus ir taip pat turėtų atsižvelgti į su elgesiu susijusių nuostolių poveikį reputacijai. Iš principo, tikėtini nuostoliai dėl žinomų su elgesiu susijusių problemų turėtų būti padengiami atidėjinių lėšomis ir įtraukiami į pelno ir nuostolio ataskaitą, o netikėti nuostoliai kiekybiškai įvertinami ir padengiami įstaigos kapitalo reikalavimais. Galimą sumų perviršį po prognozuojamų su elgesiu susijusių nuostolių susiklosčius nepalankioms sąlygoms reikėtų įtraukti į įstaigos galimų kapitalo poreikių vertinimą.
144. Siekdamas nustatyti riziką, kad atidėjinių nepakaks arba jų nebus tinkamu laiku, įstaigos turėtų įvertinti tikėtinius nuostolius dėl su elgesiu susijusios rizikos, kurie viršija turimus apskaitos atidėjinius, ir įtraukti juos į savo prognozes. Tam tikrais atvejais įstaigos turėtų įvertinti, ar būsimas pelnas bus pakankamas tokiems papildomiems nuostoliams ar išlaidoms padengti pagal scenarijus ar ne, ir įtraukti šią informaciją į savo kapitalo planus.
145. Įstaigos turėtų rinkti ir analizuoti kiekybinę ir kokybinę informaciją apie vykdomos veiklos mastą svarbiose, pažeidžiamose srityse. Įstaigos taip pat turėtų teikti patvirtinamąją informaciją apie reikšmingas prielaidas, kuriomis grindžiami su elgesiu susijusių išlaidų įverčiai.

146. Retais atvejais, kai įstaiga negali įvertinti konkrečios reikšmingos su elgesiu susijusios rizikos dėl neapibrėžtumo masto, ji turėtų tai paaiškinti ir pateikti įrodymus ir prielaidas, kuriomis grindžiamas jos vertinimas.
147. Tam tikrais atvejais testavimą nepalankiausiomis sąlygomis taip pat reikėtų naudoti siekiant įvertinti itin didelius nuostolius, susijusius su mažos tikimybės didelio poveikio rizika (netikėtus nuostolius), ir ar pagal II ramstį reikalingas papildomas kapitalas, ar ne.
148. Įstaigos turėtų susidaryti nuomonę apie netikėtus nuostolius, kuriuos jos gali patirti dėl su elgesiu susijusių įvykių, remdamosi:
- išvadamis;
 - ankstesne su nuostoliais susijusia patirtimi (pvz., įstaigos didžiausiais su elgesiu susijusiais nuostoliais per pastaruosius penkerius metus);
 - tikėtinų nuostolių dėl su elgesiu susijusios rizikos lygiu per metus;
 - su elgesiu susijusiais scenarijais, pagal kuriuos vertinamos galimos pozicijos per trumpesnį laikotarpį (pvz., penkerių metų), ir
 - nuostoliais, kuriuos patyrė panašūs subjektai arba kuriuos subjektai patyrė panašiais atvejais (pvz., bylinėjimosi išlaidų atveju).

4.7.6 Likvidumo rizika

149. Įstaigos turėtų atsižvelgti į tai, kad likvidumo arba finansavimo rizika kyla tais atvejais, kai įstaiga negali susitvarkyti su dabartiniais ir būsimais grynųjų pinigų srautais.
150. Įstaigos turėtų atsižvelgti į tai, kad likvidumo arba finansavimo rizika apima:
- trumpalaikę ir vidutinės trukmės laikotarpio likvidumo riziką ir
 - finansavimo riziką.
151. Įstaigos turėtų pačios atlikti analizę ir vertinimą remdamosi rizikos veiksniais, susijusiais ir su turto, ir su įsipareigojimų straipsniais, taip pat su nebalansiniais įsipareigojimais, kaip apibrėžta EBI gairėse dėl priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (SREP).
152. Įstaigoms atliekant rizikos veiksnių analizę reikėtų atsižvelgti į šiuos aspektus (bet ne tik):
- makroekonominių sąlygų poveikį, pvz., palūkanų normų sukrėtimų poveikį santykiniams grynųjų pinigų srautams;
 - turto ir įsipareigojimų, įskaitant nebalansinius straipsnius, valiutą siekiant atsižvelgti į konvertuojamumo riziką ir galimus patekimo į užsienio valiutų rinkas sutrikimus;
 - likvidumo poreikių vietą ir turimas lėšas, grupės vidaus likvidumo sandorius ir lėšų pervedimo tarp jurisdikcijų arba grupės subjektų apribojimo riziką;

- d) veiksmus, kurių įstaiga gali imtis siekdama apsaugoti savo reputaciją arba franšizę (pvz., išankstinis įsipareigojimų pagal pareikalavimą įvykdymas);
 - e) su konkrečia veikla susijusios rizikos internalizavimą, kaip pagrindinio maklerio paslaugų atveju, kai tam tikra prasme gali būti reikalaujama vertybinių popierių skolinimo ir skolinimosi simetrijos, t. y. klientų ilgiosios pozicijos finansuojamos panaudojant klientų trumpalaikės prekybos pajamas. Tokia simetrija priklauso nuo sandorio šalių elgesio, tad yra jautri reputacijos rizikai. Tokios rizikos atveju gali prasidėti prekyba, dėl kurios įstaigos balanse netikėtai liktų vertybinių popierių ir juos reiktų finansuoti;
 - f) silpnąsias finansavimo termino struktūros vietas dėl išorės ar vidaus įvykių arba sutarties sąlygų;
 - g) realistiškus likvidavimo tempus įprastomis sąlygomis, kurie nepalankiausiomis sąlygomis spartėja;
 - h) finansavimo koncentraciją ir
 - i) būsimo balanso augimo įverčius.
153. Dėl tokių rizikos veiksnių įstaigos turėtų atlikti jautrumo analizę, iš kurios savo ruožtu turėtų būti gaunama tinkama bendroji kiekybinė informacija scenarijams rengti.
154. Įstaigos turėtų taikyti šiuos tris nepalankiausių sąlygų scenarijus: išskirtinį įstaigos scenarijų, visos rinkos scenarijų ir tų dviejų scenarijų derinį. Pagal išskirtinį testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų turėtų būti daroma prielaida dėl konkrečiai įstaigai būdingų įvykių (pvz., reitingų sumažinimo, patekimo į rinką galimybės praradimo, valiutos konvertuojamumo netekimo, didžiausius įplaukų srautus užtikrinančios sandorio šalies įsipareigojimų neįvykdymo), o pagal visos rinkos nepalankiausių sąlygų scenarijų reiktų daryti prielaidą dėl poveikio įstaigų grupei arba visam finansų sektoriui (pvz., dėl finansavimo rinkos sąlygų ar makroekonominės aplinkos pablogėjimo arba šalių, kuriose įstaiga vykdo veiklą, reitingų sumažinimo).
155. Atlikdamos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos taip pat turėtų nustatyti skirtingus laikotarpius: laiko terminai turėtų trukti nuo vienos nakties iki ne mažiau kaip 12 mėnesių; taip pat turėtų būti numatytas su einamosios paros likvidumo rizika susijęs testavimas nepalankiausiomis sąlygomis. Į laikotarpį turėtų būti įtrauktas, pavyzdžiui, trumpas staigus nepalankiausių sąlygų etapas (iki 30 dienų, siekiant aprėpti tokius laikotarpius nekeičiant verslo modelio) ir ilgesnis laikotarpis, kai nepalankios sąlygos nėra tokios ūmios, bet ilgiau neišnyksta (3–12 mėnesių).
156. Vertindamos ne trumpesnę nei 12 mėnesių laikotarpį įstaigos turėtų sujungti nepalankias trumpalaikio ir vidutinės trukmės likvidumo rizikos sąlygas su nepalankiomis finansavimo rizikos sąlygomis.
157. Įstaigos turėtų parengti neigiamų prielaidų dėl klientų, įskaitant indėlininkus, kitus lėšų teikėjus ir sandorio šalis, elgesio rinkinį kiekvienam scenarijui ir laikotarpiui.

158. Rengdamos scenarijus įstaigos turėtų įvertinti nepalankių kitų rizikos rūšių, pvz., nuostolių dėl kredito rizikos ir su rizika reputacijai susijusių įvykių, įvykių poveikį jų likvidumo pozicijai ir galimybę, kad kitų įstaigų vykdomas skubus pardavimas (pvz., šalutinis poveikis) arba skubus pardavimas iš nuosavos likvidumo atsargos padarys poveikį kito turimo turto rinkos vertei.
159. Pagrindinė metodika, naudojama apskaičiuojant poveikio dydį, turėtų būti grynasis grynųjų pinigų srauto profilis. Pagal kiekvieną scenarijų kiekvienu nepalankiausių sąlygų lygmeniu įstaiga nustato pinigų įplaukas ir išmokas, prognozuojamas dėl kiekvieno ateities laikotarpio, ir galutinius grynuosius grynųjų pinigų srautus. Įstaigos turėtų apsvarstyti žemiausią bendrą grynųjų pinigų srautų tašką per vertinamą laikotarpį pagal kiekvieną nagrinėjamą scenarijų.
160. Tam tikrais atvejais įstaigos turėtų išplėsti analizę pasitelkdamas kitus matus, kaip antai:
- a) likvidumo rodiklius ir kitus sistemoje naudojamus matus, kurie turėtų būti (bet ne tik) priežiūriniai likvidumo rodikliai ir matai, visų pirma, padengimo likvidžiuoju turtu rodiklis ir grynasis pastovaus finansavimo rodiklis;
 - b) turimą likvidumo atsargą, be pirmiau nurodytų rodiklių, ir kitas likvidumo atsvaros priemones, t. y. jų likvidumo atsvaros pajėgumą pagal kiekvieną nepalankiausių sąlygų scenarijų; atliekant šio mato testavimą nepalankiausiomis sąlygomis kartu reikėtų įvertinti poveikį suvaržyto turto daliai ir pobūdžiui;
 - c) įstaigos išgyvenimo laikotarpį, nustatytą pagal jos likvidumo atsvaros pajėgumą, t. y. įstaigos gebėjimą turėti arba gauti trumpalaikį, vidutinės trukmės ir ilgalaikį likvidumo perteklių reaguojant į nepalankiausių sąlygų scenarijus, kaip apibrėžta EBI gairėse dėl bendrų SREP procedūrų ir metodikų, ir grynųjų pinigų srautus nepalankiausiomis sąlygomis, vertinant juos kartu prieš likvidumo atsvaros priemonių poveikį ir po jo;
 - d) mokumą ir pelningumą.
161. Taikydamos įvairius nepalankiausių sąlygų scenarijus įstaigos turėtų įvertinti ir nustatyti centrinių bankų (pinigų politikos) užtikrinamą likvidumo atsvaros poveikį ir laikytis konservatyvaus požiūrio.
162. Jei tinkama ir, visų pirma, likvidumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis matai turėtų būti bent visomis reikšmingomis valiutomis, be kita ko, sudėtis pagal kiekvieną valiutą, kad scenarijuose būtų galima išnagrinėti su konkrečia valiuta susijusias prielaidas (pvz., valiutos kursų nepastovumą arba valiutų nesutapimą).
163. Tam tikrais atvejais įstaigos turėtų integruoti likvidumo testavimą nepalankiausiomis sąlygomis į visos įstaigos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir atsižvelgti į likvidumo testavimo ir visos įstaigos testavimo laikotarpių skirtumus. Įstaigos turėtų bent įvertinti didėjančių finansavimo išlaidų poveikį pelnui ir nuostoliui. Įstaigos turėtų atsižvelgti į tai, kad susiejus finansavimo išlaidas su mokumo būkle gali būti padaryta įtaka likvidumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis kokybei, t. y. likvidumo pablogėjimas bus per lėtas.

4.7.7 Palūkanų normos rizika, kylanti dėl ne prekybos knygos veiklos

164. Šiuo skirsniu nepažeidžiamos EBI gairės dėl palūkanų normos rizikos dėl ne prekybos knygos veiklos valdymo.
165. Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų remti palūkanų normos rizikos bankinėje knygoje (IRRBB) vidaus valdymo sistemą ir būti jos neatsiejama dalis.
166. Palūkanų normų scenarijai, naudojami testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tikslais, taip pat siekiant taikyti Direktyvos 2013/36/ES 98 straipsnio 5 dalį palūkanų normos rizikai dėl ne prekybos knygos veiklos, turėtų būti tinkami, kad būtų galima nustatyti visų reikšmingų rūšių palūkanų normos riziką, pvz., spragos riziką, bazinę riziką ir pasirinkimo sandorių riziką.
167. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad ankstesniame punkte nurodyti bandymai ne tik būtų grindžiami paprastu lygiagrečiu poslinkiu, bet ir kad analizuojant scenarijus būtų atsižvelgiama į pelningumo kreivių formos kitimą ir poslinkius.
168. Įstaigos turėtų svarstyti šiuos elementus:
- a) skirtumo riziką, kylančią dėl pagrindinių palūkanų normų nesutapimo lyginant laike suderintą finansavimą ir investicijas, ir
 - b) nutraukimo anksčiau laiko riziką, numatytą sutartyse su įterptuoju pasirinkimo sandoriu, dėl kurios įstaiga gali būti priversta sudaryti naują sandorį ne tokiomis palankiomis sąlygomis.
169. Įstaigos turėtų suvokti galimą netiesioginį palūkanų normų poveikį, dėl kurio gali būti patiriama nuostolių kitur (pvz., dėl poveikio skolinimo lygiams gali atsirasti papildomų su kredito rizika susijusių nuostolių dėl sumažėjusios klientų galimybės mokėti).
170. Jeigu naudojamos ne tokios sudėtingos finansinės priemonės, įstaigos turėtų apskaičiuoti sukrėtimo poveikį atlikdamos jautrumo analizę (nenustatydamos sukrėtimo kilmės ir tiesiog pritaikydamos sukrėtimą portfeliui). Jeigu įstaiga naudoja sudėtingesnes finansines priemones, kurioms sukrėtimas padaro įvairių rūšių ir netiesioginį poveikį, ji turėtų taikyti pažangesnius metodus konkrečiai apibrėždama neigiamas (nepalankias) aplinkybes, kuriose kyla atitinkama išskirtinė rizika.

4.7.8 Koncentracijos rizika

171. Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti pagrindinis būdas nustatyti koncentracijos riziką, nes jis leidžia įstaigoms nustatyti pozicijų tarpusavio priklausomumą, kuris gali pasireikšti tik nepalankiausiomis sąlygomis, ir užslėptas koncentracijas.
172. Vertindamos tokią riziką pagal savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programas įstaigos turėtų atsižvelgti į kiekvienos pozicijos kredito riziką ir kartu ištirti papildomus rizikos šaltinius, susijusius su panašia tam tikrų pozicijų raida (t. y. didesne koreliacija). Tokie papildomi analizuojamos rizikos šaltiniai turėtų būti šie (bet ne tik):

- a) vieno pavadinimo koncentracijos (t. y. klientas arba susijusių klientų grupė, kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 39 punkte);
 - b) sektorių koncentracijos;
 - c) geografinės koncentracijos;
 - d) produktų koncentracijos ir
 - e) įkaitų ir garantijų koncentracijos.
173. Atlikdamos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, ypač visos įstaigos lygmeniu ir įskaitant grupės testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, įstaigos turėtų įvertinti koncentracijos riziką, susijusią su balansinėmis ir nebalansinėmis pozicijomis, taip pat bankininkystės, prekybos ir rizikos draudimo pozicijomis.
174. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų atsižvelgti į verslo aplinkos pokyčius, kurie gali įvykti ir dėl kurių materializuotųsi koncentracijos rizika. Visų pirma, atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis vertinami neįprasti, bet tikėtini įvairių rūšių rizikos veiksnių koreliacijų pokyčiai ir kraštutiniai ir neįprasti rizikos parametrų pokyčiai, susiję ne tik su pavieniais rizikos veiksniais, siekiant apsvarstyti scenarijus, kuriais atsižvelgiama į tarpusavyje susijusius rizikos veiksnius ir į kuriuos įtraukiamas ne tik pirminis, bet ir grįžtamosios informacijos poveikis.
175. Atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų atsižvelgti į tai, kaip koncentruotos pozicijos reaguoja į tuos pačius rizikos veiksnius, įskaitant papildomų trumpalaikių nuostolių riziką, susijusią su koncentruotomis pozicijomis mažmeninėje ir bendroje kredito knygose arba įvairiuose grupės subjektuose.
176. Įstaigos turėtų apsvarstyti vieno rizikos veiksnio arba daugelio susijusių rizikos veiksnių pozicijų poveikį prekybos knygoms.
177. Siekdamas įvertinti *ex ante* koncentracijos rizikos lygį ir (arba) scenarijaus poveikį koncentracijos lygiui tam tikrais atvejais įstaigos turėtų ištirti daugiau ar mažiau sudėtingus rodiklius, pavyzdžiui, Herfindahl-Hirschmano indeksą (HHI) ir Gini koeficientą.
178. Įstaigos turėtų apsvarstyti galimą įvairių koncentracijos šaltinių dubliavimąsi. Įstaigos turėtų ne tik sumuoti rizikos poveikį, bet ir įgyvendinti sumavimo metodus, kuriuos taikant būtų atsižvelgiama į pagrindines priežastis.

4.7.9 Skolinimo užsienio valiuta rizika

179. Įstaigos turėtų atsižvelgti į tai, kad skolinimo užsienio valiuta rizika:
- a) gali kilti dėl to, kad skolininkas, kurio rizika neapdrausta (t. y. mažmeninis skolininkas ir mažosios ir vidutinės įmonės skolininkės, neturinčios nei natūralaus, nei finansinio rizikos draudimo ir patiriančios paskolos ir rizikos draudimo valiutų nesutapimo riziką, kaip

- apibrėžta EBA/GL/2014/13), negali aptarnauti skolos kitomis valiutomis, kurios nėra valstybės narės, kurioje įstaiga turi leidimą, valiuta;
- b) yra susijusi su gryna kredito ir valiutos kurso rinkos rizika;
 - c) jai būdingas nelinijinis ryšys tarp kredito ir užsienio valiutų rinkos rizikos komponentų;
 - d) jai daro įtaką bendroji valiutos kurso rizika ir
 - e) ji gali kilti dėl su elgesiu susijusios rizikos.
180. Savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programose įstaigos turėtų atsižvelgti į skolinimo užsienio valiuta riziką, darančią poveikį kredito priemonėms, apskaitomoms balanso turto skiltyje, ir daugelį tokios rizikos šaltinių, atsižvelgdamos į tai, kad skolininkas gali neturėti galimybės grąžinti skolos dėl:
- a) rizikos, susijusios su skolininko vidaus pajamų šaltiniu;
 - b) rizikos, susijusios su ekonomine padėtimi šalyje, kurios valiuta yra skola, ir
 - c) valiutos kurso rizikos.
181. Rengdamos arba įgyvendindamos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus įstaigos turėtų apsvarstyti tai, kad skolinimo užsienio valiuta rizikos poveikis gali kilti ir dėl negrąžintos skolos vertės padidėjimo, ir dėl mokėjimų srauto tokiai skolai aptarnauti, taip pat dėl negrąžintos skolos vertės padidėjimo, palyginti su įkeisto turto verte vietos valiuta.
182. Įstaigos turėtų parengti nepalankiausių sąlygų scenarijus keisdamos įvairius parametrus, kad galėtų prognozuoti kredito užsienio valiuta portfelių veiklos rezultatus įvairiais atvejais, pavyzdžiui:
- a) darydamos prielaidą dėl priimančiosios šalies valiutos kurso padidėjimo iš anksto nustatyta procentine dalimi;
 - b) darydamos prielaidą dėl valiutos kurso poslinkio iš anksto nustatyta procentine dalimi arba
 - c) darydamos abi šias prielaidas.
183. Siekdamos įvertinti galimą pažeidžiamumą įstaigos turėtų sugebėti įrodyti papildomus su kredito rizika susijusius nuostolius, patiriamus dėl skolinimo užsienio valiuta rizikos, atskirai nuo nuostolių dėl kredito rizikos, ir rizikos pozicijos sumas, susidarančias dėl scenarijaus poveikio kredito rizikos veiksniams.
184. Atlikdamos skolinimo užsienio valiuta rizikos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos turėtų atsižvelgti bent į:
- a) valiutos kurso režimo tipą ir kaip tai galėtų padaryti poveikį vietos ir užsienio valiutų kurso raidai;
 - b) valiutų kursų pokyčių jautrumo poveikį skolininko kredito reitingui ir skolos aptarnavimo pajėgumui;

- c) galimą skolinimo veiklos koncentraciją viena užsienio valiuta arba keliomis itin glaudžiai susijusiomis užsienio valiutomis (esant jų ribotam skaičiui);
- d) galimą skolinimo veiklos koncentraciją šalies valiuta kai kuriuose konkrečiuose ekonomikos sektoriuose, kuriuose pagrindinė veikla vykdoma užsienio valiutos šalyse arba rinkose, o atitinkama tokių sektorių raida yra itin glaudžiai susijusi su užsienio valiutomis, ir
- e) gebėjimą užtikrinti tokio tipo portfelio finansavimą; kai apskaičiuodamos kredito rizikos kapitalo reikalavimus įstaigos taiko vidaus modelius, papildoma rizika, susijusi su skolinimu užsienio valiutomis, turėtų būti atspindėta nustatant didesnius tokio turto rizikos koeficientus, o į nebaigtinį modeliuose naudojamų kintamųjų sąrašą reikėtų įtraukti palūkanų normų skirtumus, paskolos ir turto vertės (LTV) santykius, kryžminę valiutų koreliaciją ir nepastovumą.

185. Įstaigos taip pat turėtų atsižvelgti į galimus reikšmingus trūkumus, kurie gali būti būdingi vidaus modeliams, kai gali būti nepakankamai įvertinamas valiutos nuvertėjimas vertinant kliento gebėjimą aptarnauti skolą, ir į šiuos preliminarius elementus:

- a) pinigų politika per krizės laikotarpį neretai sutelkiama į realiosios ekonomikos skatinimą gerokai sumažinant pagrindines palūkanų normas, o vidaus modeliuose gali būti pateikiama klaidinanti informacija apie tokį netiesioginį poveikį, ir
- b) valiutos kurso kilimą gali iš dalies atsverti mažėjančios palūkanų normos ir dėl to gali būti nepakankamai įvertinama su skolinimu užsienio valiuta susijusi rizika, nes esant nulinei palūkanų normai toks kompensavimas ilgainiui gali būti neįmanomas.

186. Vertindamos galimą skolinimo užsienio valiuta poveikį pelningumui pagal tam tikrą scenarijų, jei tinkama, įstaigos turėtų įtraukti teisinį režimą ir atitinkamą jurisdikciją, dėl kurių įstaigos gali būti priverstos išreikšti skolinimo užsienio valiuta sumą vidaus valiuta taikydamos valiutos kursą, kuris yra gerokai mažesnis nei rinkos kursas.

4.8 Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programų taikymas

4.8.1 Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis ICAAP ir ILAAP tikslais

187. Vykdydamos ICAAP ir ILAAP procesus įstaigos turėtų užtikrinti, kad turi pakankamą kapitalą ir likvidumo išteklius, kad padengtų riziką, kurią patiria arba gali patirti, ir užtikrintų tinkamą kapitalo ir likvidumo išteklių paskirstymą įstaigos subjektams ekonomikos ciklo metu. Tokį vertinimą reikėtų įtraukti į kapitalo ir likvidumo planus, kuriuos įstaigos turėtų teikti kompetentingoms institucijoms kartu su ICAAP ir ILAAP informacija ir grupės rizikos vertinimo ir likvidumo profilių informacija.

188. Be to, atlikdamos testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos turėtų įvertinti savo kapitalo planų patikimumą nepalankiausiomis sąlygomis siekdamas užtikrinti, kad atitinka joms keliamus kapitalo reikalavimus. Vertinant kapitalo plano patikimumą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų atsižvelgti į scenarijaus rimtumą ir įvykių tikimybę. Įstaigos taip pat turėtų

ištirti savo likvidumo planų patikimumą siekdamas užtikrinti, kad galėtų įvykdyti įsipareigojimus, jeigu tai tektų daryti nepalankiausiomis sąlygomis. Įstaigos turėtų įvertinti kapitalo ir likvidumo išteklių perleidžiamumo lygį nepalankiausiomis sąlygomis ir ištirti visas galimas kliūtis, įskaitant teisines, organizacines ir veiklos kliūtis. Tam tikrais atvejais įstaigos turėtų pripažinti, kad kai kuriuos kapitalo reikalavimų ir likvidumo atsargos elementus galima naudoti nepalankiausiomis sąlygomis (pvz., jungtinio rezervo reikalavimo elementus, kaip nurodyta Direktyvos 2013/36/ES VII antraštinės dalies 4 skyriuje).

189. Be bendrųjų reikalavimų, susijusių su šiose gairėse apibūdintomis įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programomis, testavimas nepalankiausiomis sąlygomis ICAAP ir ILAAP tikslais turėtų atitikti šiuos konkrečius reikalavimus:

- a) įstaigos turėtų aprėpti visų reikšmingų kategorijų (ir pakategorių) riziką, kuri joms kyla dėl balansinių ir nebalansinių turto ir įsipareigojimų straipsnių, susijusių su visais reikšmingais portfeliais ar sektoriais (geografinėmis vietovėmis), įskaitant svarbius struktūrizuotus subjektus;
- b) reikėtų išnagrinėti įvairius scenarijus, įskaitant bent neigiamą ekonominį scenarijų, kuris būtų griežtas, bet tikėtinas, pvz., smarkų ekonomikos nuosmukį ir (arba) visos rinkos ir išskirtinį likvidumo sukretimą;
- c) ICAAP ir ILAAP testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų atlikti išsamiai testuojant nepalankiausiomis sąlygomis visą įstaigą ir įtraukti visus subjektus, kuriems keliamas ICAAP ar ILAAP reikalavimas;
- d) atliekant ICAAP ir ILAAP testavimą nepalankiausiomis sąlygomis reikėtų apimti tokį pat ateities laikotarpį, atitinkamai kaip įstaigos ICAAP ir ILAAP, ir jį atnaujinti bent taip pat reguliariai, kaip ICAAP ir ILAAP; ICAAP testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų aprėpti bent dvejų metų laikotarpį.

190. ICAAP ir ILAAP testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų atitikti įstaigai priimtą riziką ir bendrą strategiją (t. y. įskaitant verslo strategiją). Įstaigos turėtų įrodyti aiškų ryšį tarp joms priimtinos rizikos, verslo strategijos ir ICAAP ir ILAAP testavimo nepalankiausiomis sąlygomis. Visų pirma, įstaigos turėtų įvertinti savo kapitalo ir likvidumo planus ir vidaus kapitalo planavimą, įskaitant valdymo kapitalo atsargas, atsižvelgdamos į savo nustatytą priimtą riziką ir strategiją, ir bendrus vidaus kapitalo poreikius ir atkurti savo likvidumo pozicijas panaudodamos likvidumo atsargas, kad įvykdytų savo įsipareigojimus per nepalankiausių sąlygų laikotarpį.

191. Be to, atlikdamos ICAAP testavimą nepalankiausiomis sąlygomis įstaigos turėtų vertinti savo gebėjimą nepalankiausiomis sąlygomis nepažeisti taikytinų reguliavimo ir priežiūros kapitalo reikalavimų (pvz., bendrų SREP kapitalo reikalavimų (TSCR)).

192. Atlikdamos mokumo testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ICAAP tikslais įstaigos taip pat turėtų apsvarstyti scenarijų poveikį įstaigos svorto koeficientui ir tinkamus įsipareigojimus, laikomus minimalių tinkamų įsipareigojimų reikalavimų (MREL) tikslais.

193. Priežiūrinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, atliekamas pagal Direktyvos 2013/36/ES 100 straipsnį, arba scenarijai ar prielaidos, kurias įstaigai buvo nurodyta naudoti nustačius priežiūros problemų ir įvertinus jos pačios testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, neturėtų būti laikomas pakeičiančiu įstaigų įsipareigojimus atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis vykdant ICAAP ir ILAAP procesus.

4.8.2 Vadovybės veiksmai

194. Įstaigos turėtų nustatyti patikimus vadovybės veiksmus, kuriais siekiama reaguoti į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus ir užtikrinti pastovų mokumą pagal nepalankiausių sąlygų scenarijų.

195. Įstaigos turėtų apsvarstyti įvairius vadovybės veiksmus (be kita ko, su likvidumu susijusių nenumatytų atvejų planuose) įvairiomis tikėtinomis nepalankiausiomis sąlygomis, sutelkiant dėmesį bent į vieną rimtą, bet tikėtiną scenarijų.

196. Siekdamas įvertinti galimą atsaką į nepalankiausias sąlygas įstaigos turėtų nustatyti patikimus veiksmus, kurie būtų svarbiausi, ir kada jų reikėtų imtis. Įstaigos turėtų atsižvelgti į tai, kad kai kurių vadovybės veiksmų reikia imtis nedelsiant, o kitus lemia konkretūs įvykiai ir tokiu atveju reikėtų iš anksto nustatyti aiškiai apibrėžtus veiksmų pradžios įvykius. Vadovybės veiksmai turėtų atitikti patvirtintą strategiją ir politiką, pavyzdžiui, patvirtintą dividendų⁷ politiką. Įstaigos turėtų konservatyviai vertinti savo gebėjimą imtis riziką mažinančių vadovybės veiksmų ir pripažinti galimą nepalankiausių sąlygų scenarijų poveikį kitoms rinkoms.

197. Įstaigos turėtų paaiškinti kokybinį ir kiekybinį nepalankių sąlygų poveikį prieš imantis riziką mažinančių vadovybės veiksmų ir po jų. Apibūdinant poveikį prieš imantis vadovybės veiksmų reikėtų įtraukti prielaidas apie strategiją, augimą ir susijusias pajamas, bet neįtraukti vadovybės veiksmų, kurių nebūtų galima imtis nepalankiausiomis sąlygomis, kaip antai verslo linijos likvidavimo arba kapitalo didinimo.

198. Priimtinus vadovybės veiksmus rekomenduoja ir patvirtina kompetentingos institucijos ir jie gali būti tokie:

- a) vidaus rizikos apetito ir rizikos limitų peržiūra;
- b) rizikos mažinimo priemonių naudojimo peržiūra;
- c) politikos, pavyzdžiui, susijusios su likvidumu ir finansavimu arba kapitalo pakankamumu, peržiūra;
- d) akcininkams paskirstomų lėšų sumažinimas;
- e) bendros strategijos, verslo plano ir priimtinos rizikos pakeitimai ir
- f) kapitalo arba finansavimo didinimas.

⁷ Pavyzdžiui, žr. KRD 141 straipsnį (didžiausia galima paskirstyti suma).

199. Numatomus vadovybės veiksmus pagal scenarijus, atsižvelgiant į scenarijaus rimtumą, reikėtų dokumentuoti. Įstaigos turėtų atsižvelgti į veiksmingumo sumažėjimą dėl itin nepalankių sąlygų. Teikdamos ICAAP ir ILAAP informaciją, kuri turi būti teikiama kompetentingoms institucijoms, įstaigos taip pat turėtų paaiškinti vadovybės veiksmus, kurių jau buvo imamasi remiantis testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatais.